DUTCH BIRDING

jaargang 6
nummer 4
1984

dutch birding

redactieadres
Dutch Birding, Postbus 5611, 1007 AP Amsterdam (020-235049).

redactie
Arnoud van den Berg, Han Blankert, Kees Hazevoet, Edward van IJzendoorn, Dirk Moerbeek, Gerald Oreel & Rombout de Wijs.

fotografisch redacteur
René Pop.

fotowerving
Jan Mulder, Verlengde Koepellaan 9a, 2061 VD Bloemendaal (023-274216).
René Pop, Floris Burgwal 54, 2907 PH Capelle aan de IJssel (010-508879).

lay-out
Karel Mauer.

advertenties
Dirk Moerbeek (02518-57844), Hans ter Haar (020-924240).

Dutch Birding (driemaandelijks tijdschrift van de Stichting Dutch Birding Association met nummers in maart, juni, september en december) publiceert artikelen en mededelingen over de morfologie en de verspreiding en verplaatsingen van vogels in Nederland en Vlaanderen en elders in het Palearctisch Gebied (en in andere zoögeografische gebieden). Het publiceert ook mededelingen over het gedrag van vogels.

stichting dutch birding association

adres
Stichting Dutch Birding Association, Postbus 473, 2400 AL Alphen aan den Rijn.

bestuur
voorzitter: Edward van IJzendoorn; secretaris: Peter de Knijff; penningmeester: Gerard Steinhaus; overige bestuursleden: Kees Hazevoet & Kees Tiemstra.

De prijs voor een jaarabonnement op *Dutch Birding* bedraagt minimaal *f* 27,50 (Nederland) of BF 500 (België en Luxemburg). Abonnees buiten de Benelux betalen minimaal *f* 35 of een gelijkwaardig bedrag in elke geldsoort tegen de geldende wisselkoers. Het abonnementsgeld kan worden overgemaakt op postrekening 4148343 ten name van de Stichting Dutch Birding Association (Postbus 473, 2400 AL Alphen aan den Rijn) of op bankrekening 549332065 van de ABN Bank (Amsterdam) ten name van de Stichting Dutch Birding Association of op bankrekening 59270888 van de National Westminster Bank (25 Square Market, Dover, Kent CT16 1NQ, UK) ten name van Anton van IJzendoorn.

Inlichtingen, abonnementen, adreswijzigingen, klachten en derqelijke: Peter de Knijff, Stichting Dutch Birding Association, Postbus 473, 2400 AL Alphen aan den Rijn (01720-92186).

Copyright Stichting Dutch Birding Association 1984. Het copyright van de foto's en tekeningen blijft bij de fotografen en tekenaars. ISSN 0167-2828.

Drukkerij Rob Stolk, Gerard Doustraat 16, 1072 VP Amsterdam.

BEVER MENTORA ZWERFSPORT

Een bezoek aan onze lichtgewicht kampeer-winkels (tenten, slaap-zakken, rugzakken, buitenkleding etc.) loont de moeite! Katalogus:

DEN HAAG Calandplein 4
070-883700 Bus 18 v.d.stations
ROTTERDAM Oudedijk 243
010-520468 Tram 7 v.a. C.S.
UTRECHT Biltstraat 96
030-716017 Bus 4 v.a. C.S.

King Bird Tours

P.O. Box 196
Planetarium Station
New York, NY
10024 U.S.A.
(212) 866-7923

The Asia Specialists

1985
Birding Tour
INDONESIA
Halmahera/Sulawesi
28 June - 22 July

Bali/Java/Sumatra
19 July - 20 August

Tours may be taken consecutively or separately

Tours led by BEN KING, the foremost field birder in Asia, author of *A Field Guide to the Birds of South-East Asia*, and currently writing *A Field Identification Handbook to the Birds of the Indian Region. Write for itineraries.*

IN SEARCH OF PARADISE

Exotic luxuries of nature — Birds of Paradise, Blue Footed Boobies, Mauritian Kestrels or rarest of all the Taita Falcon. Take a walk on the wild side, visit the Galapagos, Zambia Madagascar, Sri Lanka or Papua.

Prices from £850.

For full details please contact

TWICKERS WORLD
·WILDLIFE, CULTURAL & WILDERNESS JOURNEYS·

IATA

22 Church St. Twickenham TW1 3NW. Tel: 01-892 7606. Tlx: 25780.

NATUUR & BOEK

specialist voor bioloog en natuurliefhebber

ZIET U ZE WEL SCHERP GENOEG??

Vogelen op hoog niveau vraagt om een scherpe blik - en elke vogelaar weet wat dat wil zeggen. Vooral verder dan vlakbij vliegen of roesten de vreemdste vogels en dan kun je soms snakken naar een grotere vergroting.

HAAL DAT PIETJE DICHTERBIJ MET ZEISS!!

Een prachtig instrument voor verre blik is de nieuwe ZEISS spiegeltelescoop 30 x 60. Lichtsterk, helder beeld, accuraat tot in de puntjes. Bestand tegen slechte omstandigheden, kort van bouw en verrassend licht te hanteren. Bovendien uitgerust met motorfocus voor snel en soepel scherpstellen.

Bij NATUUR EN BOEK kompleet ƒ 2100,=

070 - 64 62 77 Bankastraat 10 2585 EN Den Haag

Ja, ik abonneer mij op *DUTCH BIRDING* en betaal
☐ ƒ 27,50 (Nederland) ☐ BF 500 (België & Luxemburg) ☐ ƒ 35 (overige landen)
per jaar. Ik maak het abonnementsgeld over op postgirorekening 4148343 ten name van de Stichting Dutch Birding Association, Postbus 473, 2400 AL Alphen aan den Rijn of op bankrekening 549332065 van de ABN Bank (Amsterdam) ten name van de Stichting Dutch Birding Association.

naam:

adres:

postcode:

plaats:

datum: handtekening

Stichting Dutch Birding Association,
Postbus 473,
2400 AL Alphen aan den Rijn.

Steppearend te Someren in januari - februari 1984

Edward J van IJzendoorn

Van 14 tot en met 26 december 1983 verbleef bij Postel A een Steppearend *Aquila rapax* (Henderickx & Meeus 1984). Op 25 en 26 december werd hij op minder dan 100 m van de landsgrens waargenomen zodat gespeculeerd werd over de vraag of de vogel ook op Nederlands grondgebied kwam.
Ruim twee weken later, op 10 januari 1984, zagen Sjef Benders en Henk Swinkels bij het buurtschap De Hutten in de gemeente Someren Nb een grote roofvogel die zij determineerden als Steppearend. Zij hadden van het Belgische geval vernomen en vermoedden dat het de zelfde vogel betrof (Benders 1984). Op 17 januari werd de arend op de zelfde plaats waargenomen door onder andere Arnoud van den Berg, Paul de Heer, Edward van IJzendoorn en René Pop. Ook zij namen aan dat het de zelfde vogel betrof als bij Postel die zich kennelijk ruim 30 km in oostnoordoostelijke richting had verplaatst. Niet alle waarnemers die de arend hierna nog zagen, deelden deze mening. Zij vonden de vogel te Someren donkerder en gaver. De arend hield zich tot tenminste 22 januari op in de omgeving van De Hutten waarbij hij regelmatig de provinciegrens met Limburg overstak. Eind januari en begin februari zwierf hij elders in de omgeving. Op 7 februari werd hij voor het laatst gezien ten noorden van Someren.
De Steppearend vloog weinig en was gewoonlijk op een akker of weiland te vinden of in een boom aan de bosrand. Hij was niet erg schuw en trok zich weinig aan van de activiteiten van boeren. Deze hadden het goed met de vogel voor en bekeken hem met belangstelling. Nadat hij op een erf een dode kip had bemachtigd, kreeg hij er nog enkele malen een toegeworpen. De arend keerde dagen achtereen bij het aas terug. Geen enkele maal werd geconstateerd dat hij een levende prooi ving of iets anders at dan aas. Te Postel werd de Steppearend vaak aangetroffen op hopen mest met overblijfselen van kippen.
De hieronder volgende beschrijving is gebaseerd op aantekeningen gemaakt van de vogel te Someren.

beschrijving

STRUCTUUR Zeer groot formaat. Kop in vlucht ver naar voren stekend. Grote sterke snavel. Neusgat langwerpig ovaal en schuin omhoog naar voren gericht. Mondhoek ver naar achteren doorlopend tot onder achterrand van oog. Vleugel in vlucht met lange arm en lange brede hand, vingers lang en omhoog krullend. Achterrand vleugel vrij recht. Lengte staart naar schatting tweederde vleugelbreedte. Tarsus geheel zwaar bevederd.

KOP & HALS Donkerbruin.
BOVENDELEN Mantel, schouder en rug vaalbruin met op benedenrug kleine lichte vlek. Stuit licht vaalbruin. Bovenstaartdekveren vrijwel wit, hoefijzervormige band over staartbasis vormend.
ONDERDELEN Borst, buik, flank, dij en bevedering tarsus egaal vaalbruin. Anaalstreek en onderstaartdekveren licht vaalbruin.
BOVENVLEUGEL Handpennen bruinzwart met lichte basis; p1-p3 grotendeels vrij licht vaalbruin met lichte top, in vlucht licht venster vormend. Armpennen bruinzwart, buitenste met zeer smalle lichte top. Grote dekveren en grote handpendekveren donker grauwbruin met lichte top, in vlucht smalle lichte vleugelstreep vormend. Overige vleugeldekveren vrij licht vaalbruin, iets lichter dan mantel en schouder.
ONDERVLEUGEL Handpennen vrij donker, binnenste iets lichter; vingers donker. Armpennen donker. Onderdekveren vrij licht vaalbruin; sommige grote onderdekveren zeer licht of wit. Grote handpenonderdekveren wit. Overige handpenonderdekveren vrij donker. Hierdoor in lengterichting over ondervleugel opvallende lichte band.
STAART Bruinzwart.
NAAKTE DELEN Iris donkerbruin. Snavel blauwgrijs met zwarte punt; washuid en mondhoek heldergeel. Tenen heldergeel.
SLEET Slagpennen en dekveren matige sleet; binnenste handpennen gaver dan buitenste; in rechtervleugel armpen ontbrekend of afgebroken. Staart sterke sleet.
VLUCHT Gewoonlijk laag. Zware, langzame vleugelslag af en toe onderbroken door glijpauze. Tijdens glijden vleugels vrij bol door iets geheven arm en omlaag gebogen hand.

102 Steppearend *Aquila rapax,* Someren, Noordbrabant, januari 1984 *(Jan Mulder).*

103 Steppearend *Aquila rapax,* Someren, Noordbrabant, januari 1984 *(Jan Mulder).*

determinatie
Bij arenden is een lichte band over de grote onderdekveren en grote handpenonderdekveren alleen bekend van de Steppearend. De enigszins gelijkende Keizerarend *A heliaca* kon bovendien worden uitgesloten op grond

104 Steppearend *Aquila rapax*, Someren, Noordbrabant, januari 1984 *(Jan Mulder)*.

van de donkere bovenkop en nek en de egaal gekleurde onderdelen hoewel door regen nat en plakkerig geworden veren de onderdelen een gevlekte indruk konden geven. De grote snavel, de vorm van het neusgat, de ver naar achteren doorlopende mondhoek, de lichte basis van de handpennen, de vrij lichte middelste en kleine dekveren en onderdekveren en het lichte venster vormden aanvullende kenmerken welke pasten op een Steppearend en waarmee, al dan niet in combinatie met elkaar, andere soorten konden worden uitgesloten (cf Cramp & Simmons 1980, Porter *et al* 1981). Alleen de lichte stuit was niet precies in overeenstemming met hetgeen wordt vermeld voor een Steppearend en wees meer op een lichte Bastaardarend *A clanga* of jonge Keizerarend. Beide werden echter door de overige genoemde kenmerken uitgesloten. Gezien de kracht waarmee deze kenmerken voor Steppearend pleitten, werd aan de wat licht uitgevallen stuit niet al te veel betekenis toegekend.

leeftijd

De leeftijd van de Steppearend was niet met zekerheid te bepalen. Omdat een duidelijke witte achterrand aan de armvleugel ontbrak en de staart ster-

ke sleet vertoonde, was de vogel niet in zijn eerste winter. Volgens Brooke *et al* (1972) die materiaal uit november bestudeerden, heeft de Steppearend *A r orientalis* in zijn tweede winter brede lichte toppen aan de armpennen terwijl deze lichte toppen in de derde en vierde winter smal zijn. In het onderhavige geval wees dit op een minimaal derde winter. Daarentegen wees de grotendeels volledige band over de ondervleugel meer op een tweede dan op een derde winter en niet op een vierde. De binnenste vijf handpennen zagen er aanzienlijk gaver uit dan de overige. Dit wees op slechts één ruicentrum en derhalve op een tweede of misschien derde winter maar niet op een vierde omdat op die leeftijd de handpenrui gestaffeld is. Overigens is het de vraag of bij een afgedwaalde vogel van een normaal ruipatroon kan worden uitgegaan. Een veilige conclusie leek dat de vogel zich in zijn tweede òf derde winter bevond en dus anderhalf òf tweeënhalf jaar oud was.

sleet

Arenden, en waarschijnlijk vooral Steppearenden, kunnen er zeer gesleten uitzien. Deze slijtage is niet verwonderlijk als men bedenkt dat arenden bijna twee jaar nodig hebben voor een complete rui en dus niet jaarlijks al hun veren vernieuwen. Voor het bemachtigen van voedsel en om te rusten bevindt de Steppearend zich veel op de grond hetgeen de slijtage nog bevordert. Door regen en het lopen in nat gras werden de veren van de waargenomen vogel vaak nat en zagen er dan gehavender uit dan in werkelijkheid het geval was.

ondersoort

De Steppearend kan worden onderverdeeld in twee ondersoortgroepen: de *nipalensis*-groep uit oostelijk Europa en Centraal-Azië en de *rapax*-groep uit Afrika en zuidelijk Azië. De ondersoorten uit de twee groepen verschillen in grootte, structuur, oogkleur, predefinitieve (= onvolwassen) kleden, en leeftijd waarop het definitieve (= volwassen) kleed wordt verkregen (Cramp & Simmons). Bij de hier besproken waarneming verdienen de volgende verschillen de aandacht. Bij vogels van de *nipalensis*-groep, in ieder geval bij *A r orientalis,* reikt de mondhoek gewoonlijk naar achteren tot voorbij het oog terwijl bij de andere groep, in ieder geval bij *A r rapax,* de mondhoek niet verder reikt dan tot onder het midden van het oog. Vogels uit de *nipalensis*-groep hebben een donkere iris terwijl vogels uit de *rapax*--groep een lichte iris hebben. Deze lichte kleur wordt, althans bij *A r rapax,* na twee à drie jaar verkregen zodat de bruikbaarheid van dit verschil in het onderhavige geval, gezien de leeftijdsschatting, twijfelachtig is. De predefinitieve kleden zijn bij de *rapax*-groep lichter en geler dan bij de *nipalensis*--groep en bij de eerste, in ieder geval bij *A r rapax,* ontbreekt het lichte venster en de lichte band over de onderzijde van de vleugel welke zo kenmerkend zijn voor de *nipalensis*-groep (Brooke *et al).* Er zijn tevens verschillen in trekgedrag: de vogels uit de *rapax*-groep zijn standvogel terwijl

de *nipalensis*-groep uit trekvogels bestaat. Van deze laatste groep trekt *A r orientalis* naar oostelijk Afrika tot in Zimbabwe en de meer oostelijk voorkomende ondersoort *A r nipalensis* naar zuidelijk Azië. De jonge vogels van deze twee ondersoorten verschillen voornamelijk door hun maten; hun predefinitieve kleden zijn in het veld niet van elkaar te onderscheiden. Overigens worden de twee ondersoortgroepen vanwege de sterke verschillen door sommige auteurs als twee aparte soorten beschouwd: namelijk *A nipalensis* (Steppe Eagle) en *A rapax* (Tawny Eagle) (cf Brooke *et al).*

Op grond van structuur, verenkleed, geografische verspreiding en trekgedrag betrof het in dit geval zeer waarschijnlijk een Steppearend uit de *nipalensis*-groep en wel *A r orientalis.*

105 Steppearend *Aquila rapax,* Someren, Noordbrabant, januari 1984 *(René Pop).*

voorkomen in Noord- en Midden-Europa

Dit was het tweede geval van de Steppearend voor Nederland. Het eerste geval dateert van 8 mei 1967 te Biervliet Z en betrof een vogel van een of twee jaar oud (Voous 1973). De Steppearend te Postel betrof het eerste geval voor België. Verder zijn er tot en met 1983 gevallen bekend uit de DDR (twee), Denemarken (vier), Finland (vijf), Frankrijk (een), Hongarije (twee), Noorwegen (een), Tsjechoslowakije (vijf) en Zweden (11) *(Br Birds*

74: 261, 1981; 75: 26, 1982; *Dansk orn Foren Tidsskr* 76: 115, 1982; Dybbro 1978; Glutz von Blotzheim *et al* 1971; Sveriges Ornitologiska Förening 1978; *Vår Fågelvärld* 40: 493, 1981; 41: 396-397, 1982; 42: 477, 1983). De soort is zowel in de BRD als in Groot-Brittannië slechts eenmaal vastgesteld maar in beide gevallen werd aangenomen dat het een uit gevangenschap ontsnapte vogel betrof. In totaal zijn er in Noord- en Midden-Europa ten minste 33 gevallen bekend. Ongeveer tweederde van de gevallen dateert van de laatste 10 jaar. Vrijwel alle gevallen stammen uit de periode mei tot en met oktober. Het Belgische, Nederlandse en een Zweeds geval uit de winter van 1983/84 vormen de eerste wintergevallen. In de herfst hieraan voorafgaand waren er in Zweden drie Steppearenden gezien. Verreweg de meeste gevallen hebben betrekking op vogels in predefinitief kleed. Minstens twee vogels waren in definitief kleed.
De *nipalensis*-groep van de Steppearend schijnt niet aan duidelijke bedreigingen bloot te staan en nog in behoorlijke aantallen voor te komen. Te Eilat in Israël trekken jaarlijks 1000-en exemplaren door. In het najaar van 1980 werden er meer dan 24.000 geteld (Shirihai 1982).

summary

STEPPE EAGLE AT SOMEREN IN JANUARY–FEBRUARY 1984 From 10 January to 4 February 1984 a Steppe Eagle *Aquila rapax* was observed at Someren, Noordbrabant. From 14 to 26 December 1983 probably the same bird stayed at Postel, Antwerpen, Belgium, about 30 km from Someren. This was the second record for the Netherlands and the first for Belgium. A description of the Dutch bird is given and its identification, age and subspecific identity are discussed. The bird was in its second or third winter and showed characters of one of the eastern European and central Asian subspecies of the *nipalensis* group, probably *A r orientalis*. Up to and including 1983, there were at least 33 records in north and central Europe of which 11 in Sweden. About two-third was during the last 10 years. In the winter of 1983/84 there was also a record of Steppe Eagle in Sweden. Together with the records in Belgium and the Netherlands, these were the first winter records for north and central Europa.

verwijzingen

BENDERS, S 1984 Waarneming van een Steppenarend *(Aquila rapax)* in ZO-Brabant. *Roodborsttapuit* 3: 34-36.

BROOKE, R K *et al* 1972 A study of the migratory eagles *Aquila nipalensis* and *A. pomarina* (Aves: Accipitridae) in southern Africa, with comparitive notes on other large raptors. *Occ Pap natn Mus Rhod* B5 (2): 61-114.

CRAMP, S & SIMMONS, K E L 1980 *The birds of the western Palearctic* 2. Oxford, Londen & New York.

DYBBRO, T 1978 *Oversigt over Danmarks fugle 1978*. Kopenhagen.

GLUTZ VON BLOTZHEIM, U N, BAUER, K M & BEZZEL, E 1971 *Handbuch der Vögel Mitteleuropas* 4. Frankfurt am Main.

HENDERICKX, J & MEEUS, H 1984 De Steppearend *Aquila rapax*, een nieuwe soort voor België. *Wielewaal* 50: 133-136.

PORTER, R F *et al* 1981 *Flight identification of European raptors*. Derde druk. Calton.

SHIRIHAI, H 1982 The autumn migration of Steppe Eagles at Eilat, Israël, 1980. *Sandgrouse* 4: 108-110.

SVERIGES ORNITOLOGISKA FÖRENING 1978 *Sveriges fåglar*. Stockholm.

VOOUS, K H 1973 Steppenarend in Nederland. *Limosa* 46: 233-238.

Edward J van IJzendoorn, 3e Schinkelstraat 45, 1075 TK Amsterdam

Citroenkwikstaart te Castricum in augustus-september 1984

Dirk J Moerbeek, Hans Schekkerman & Q L (Rienk) Slings

Op 24 augustus 1984, omstreeks 11:00, werd op het Vogelringstation in het Noordhollands Duinreservaat te Castricum Nh een Citroenkwikstaart *Motacilla citreola* gevangen. De vogel bevond zich tussen enkele Gele Kwikstaarten *M flava.* De kwikstaart werd geringd (Arnhem A556 032), beschreven en gefotografeerd in aanwezigheid van Mirjam Freijer, Dirk Moerbeek, Mark van Roomen, Hans Schekkerman, Rienk Slings en Henk Jan Udding. Om 15:30 werd de Citroenkwikstaart losgelaten waarna hij direct wegdook in een kruipwilgpol. Enige tijd later begon de vogel te foerageren tussen de lage braam- en kruipwilgbegroeiing en konden wij aanvullende veldkenmerken noteren. Na 20 minuten vloog de kwikstaart over korte afstand weg waarna wij de waarneming beëindigden.

Op 2 september 1984 werd de Citroenkwikstaart niet ver van het ringstation herontdekt. De vogel werd op 8 september voor het laatst waargenomen. Gedurende deze periode bleek hij opvallend tam en kon uitvoerig worden bekeken en gefotografeerd. De Citroenkwikstaart verbleef vrijwel voortdurend langs de oever van een van de infiltratiekanalen in het gebied. Hij vertoefde hier in de dichte lisdoddevegetatie en foerageerde herhaaldelijk op drijvende velden darmwier.

beschrijving

De onderstaande beschrijving van de Citroenkwikstaart in de hand is aangevuld met enkele in het veld gemaakte notities, met name over bouw, geluid en gedrag.

GROOTTE & BOUW Formaat als Gele Kwikstaart. Kop relatief klein met langgerekt profiel. Aan beide zijden van snavelbasis drie grote snorharen. Duidelijke versmallingen buitenvlag van p6, p7 en p8 (handpennen van binnenuit oplopend genummerd). Hoog op poten staand. Achternagel lang.

KOP Voorhoofd zachtgrijs met geelbruine zweem. Kruin zachtgrijs, kruinveren met donkere centra en brede zachtgrijze zomen; kruin ter hoogte van oog met zwartgrijze begrenzing wenkbrauwstreep. Achterhoofd zachtgrijs. Wenkbrauwstreep roomwit, voor oog vuilwit, achter oog breder dan boven en voor oog; lopend van snavelbasis tot kort achter oorstreek, smal uitlopend en omlaagbuigend, in smalle verbinding staand met wit van keel. Teugel grijs met geelbruine zweem (minder duidelijk dan op voorhoofd). Oogring vuilwit, smal, boven oog in wenkbrauwstreep opgaand. Zeer dunne korte donkere oogstreep achter oog. Oorstreek grijs met witte vlekking, vooral onder oog; oorstreek donker begrensd. Snorstreep donkergrijs, vaag afgegrensd. Mondstreep roomwit (nauwelijks ontwikkeld door vaagheid baardstreep). Baardstreep onduidelijk, vanaf snavelbasis tot halverwege keel lopend. Kin en keel witachtig met zeer lichte zeemkleurige zweem.

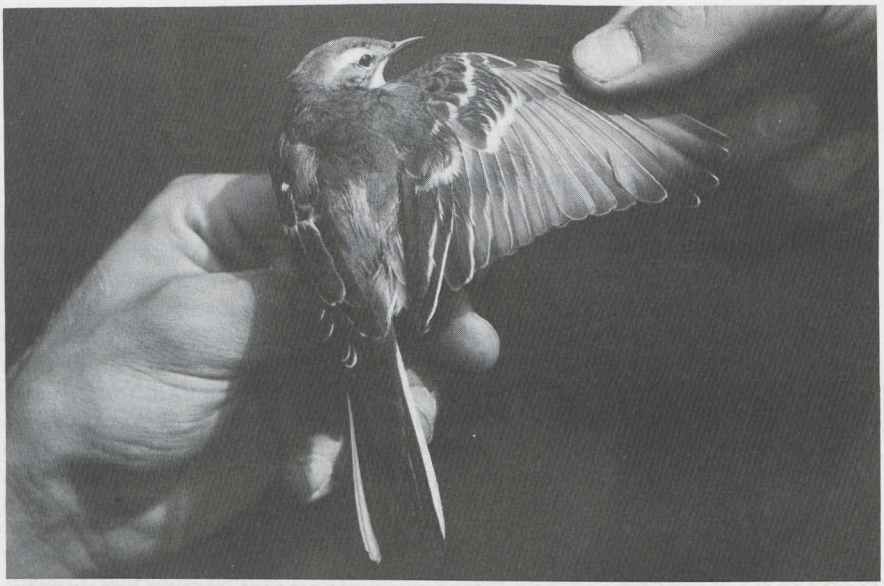

106 Citroenkwikstaart *Motacilla citreola*, Castricum, Noordholland, augustus 1984 *(Hans Schekkerman)*.

BOVENDELEN Mantel en schouder donker zachtgrijs met bruine zweem. Rug en stuit donkergrijs zonder bruine zweem; langste stuitveren met duidelijke smalle zwarte toprandjes. Bovenstaartdekveren vrijwel egaal zwart.

ONDERDELEN Borst wit, op bovenborst met zeer lichte zeemkleurige zweem, rest borst met sterkere zeemkleurige zweem; borst naar buik toe witter, op zijborst grijzer; zwartachtige vlek op zijborst tegen keel aan, op bovenborst uitlopend in losse vlekjes en min of meer bandje vormend; 'slabbetje' gevormd door witachtige kin, keel en bovenborst, door borstbandje afgescheiden van meer zeemkleurige aangrenzende onderdelen. Buik vuilwit. Voorflank zachtgrijs, achterflank lichtgrijs met enkele geelbruine veertoppen. Dij zachtgrijs met geelbruine zweem. Anaalstreek en onderstaartdekveren wit; langste onderstaartdekveer met asymmetrisch donkergrijs en zwart centrum.

BOVENVLEUGEL Slagpennen donker grijsbruin; buitenste vier handpennen met wit aan top en aangrenzend stukje buitenrand; armpennen vanaf s4 naar binnen toe witter; tertials met iets donkerder centra dan armpennen, randen breder (*c* 1,5 mm). Grote en middelste dekveren bruinzwart, toppen breed wit (3 mm), op buitenvlag enigszins langs rand uitlopend. Kleine en kleinste dekveren donkergrijze centra en brede zachtgrijze zomen, regelmatig gevlekt effect gevend. Grote handpendekveren donker grijsbruin, met dunne grijswitte buitenranden en toppen. Grootste aluladekveer met brede witte zoom.

ONDERVLEUGEL Handpennen vanaf p7 naar binnen toe op binnenvlag met brede witte rand, naar top toe versmallend (grens wit-niet-wit ongeveer samenvallend met schacht overliggende pen). Armpennen met zelfde patroon maar witte randen korter, meer driehoekig en met bredere basis. Grote onderdekveren witachtig grijs. Middelste en kleine onderdekveren iets grijzer dan grote. Handpenonderdekveren grijsachtig. Kleinste onderdekveren op handvleugel met donkere centra en lichte randen, gebandeerd effect gevend.

STAART Buitenste staartpen (t6) wit, met zwarte wig op binnenvlag, diagonaal lopend van schachtbasis naar binnenrand tot *c* 21

mm van top. Op één na buitenste pen (t5) gelijk patroon maar met zwarte tong langs schachtbasis en zwart dichter naar top toe *(c* 14 mm). Daaropvolgende pen (t4) zwart, met dunne, scherp afgetekende witte buitenrand en top. Middelste staartpen (t1) zwart, met chocoladebruine zweem op binnenvlag. Rest staart zwart.

NAAKTE DELEN Iris bruinachtig zwart. Bovensnavel grijszwart, ondersnavel grijszwart aan punt, lichter en iets rozeachtig aan basis. Mondholte geel met rozerood gehemelte en zijkant; tong oranjegeel met klein donker puntje. Tarsus, tenen en nagels zwart; zool zwartachtig vuilgeel.

BIOMETRIE Vleugellengte 82 mm. Vleugelformule: p7&8 langste, p1-24 mm (korter dan langste), p2-22,5 mm, p3-19 mm, p4-16 mm, p5-10,5 mm, p6-2,5 mm, p9-1 mm en p10-54 mm. Versmalling buitenvlag p6-15 mm, p7-19,5 mm en p8-21 mm. Staartlengte 73,5 mm. Snavellengte tot bevedering 10,9 mm, tot schedelbasis 15,3 mm. Tarsuslengte 26 mm. Achternagellengte 12 mm. Gewicht 16,5 g (15:30). Vetgraad 3. Alle maten volgens Busse (1974) bepaald.

RUI & SLEET Nergens rui. Binnenste drie grote dekveren oud, met bruinere centra dan overige grote dekveren en met meer gesleten, grijsachtig witte randen.

GELUID Explosief hard, iets langgerekt *tsrriiep,* Gele Kwikstaartachtig maar met rauwe klank als van Boompieper *Anthus trivialis.* Vooral roepend bij opvliegen.

GEDRAG Rustig foeragerend zonder sprintjes en sprongetjes, en vliegende insecten niet achtervolgend. In tegenstelling tot Witte Kwikstaart *M alba* en Gele Kwikstaart gewoonlijk in dichte vegetatie vertoevend; na loslaten sluipend tussen lage braam- en kruipwilgbegroeiing foeragerend, later in dichte lisdoddevegetatie langs oever verblijvend en herhaaldelijk op drijvende velden darmwier foeragerend. Soms met staart kwikkend. Af en toe vleugels afhangend en kruin opzettend (vaak gevolgd door zich uitschudden en veren rangschikken).

107-108 Citroenkwikstaart *Motacilla citreola,* Castricum, Noordholland, september 1984 *(Huub Huneker).*

determinatie

De determinatie van de Citroenkwikstaart verliep met de tijdens de vangst voorhanden literatuur moeizaam. Volgens Svensson (1984) was het enige biometrische kenmerk dat Gele Kwikstaart uitsloot het lengteverschil van 2,5 mm tussen p6 en p7: uitersten bij Citroenkwikstaart 1-5 mm, bij Gele Kwikstaart 3-6 mm. De duidelijke versmallingen aan p6, p7 en p8 pasten beter op Citroenkwikstaart maar sloten Gele niet uit. De breedte van 3 mm van de witte toppen aan grote en middelste dekveren sloot eveneens geen van beide uit. Raadpleging naderhand van meer literatuur over biometrie en verenkleed bevestigde de voorlopige determinatie als Citroenkwikstaart. De versmallingen aan p7 en p8 reiken tot de toppen van p2 en p3 (het geval bij de Castricumse vogel), bij Gele Kwikstaart zijn ze korter en reiken tot p4 en p5 (Havlín & Jurlov 1977). Ook de veldkenmerken van Citroenkwikstaart genoemd in Svennson (1977) pasten goed op de Castricumse vogel (zie later). De ondersoort kon niet worden bepaald (biometrie vergeleken met die van balgen *M c citreola en M c werae;* gegevens Kees Roselaar *in* Cramp & Simmons *in prep).*

De Citroenkwikstaart bevond zich in het eerste basiskleed (= eerste winterkleed) gezien de overwegend grijze bovendelen. In het juveniele kleed zijn de bovendelen okerbruin (Bub 1981). Het feit dat er geen actieve rui werd geconstateerd, pleitte eveneens voor eerste basiskleed omdat de rui naar eerste basiskleed door het merendeel der eerstejaars vogels in augustus wordt voltooid (Svensson 1984). In tegenstelling tot de bewering van Bub dat een donkere wenkbrauwbegrenzing alleen in het juveniele kleed voorkomt, vond van Swelm (1980) bij vrouwtjes van *M c calcarata* in eerste wisselkleed (= eerste zomerkleed) eveneens een donkere wenkbrauwbegrenzing. Waarschijnlijk is dit ook normaal voor vogels in eerste basiskleed.

Citroenkwikstaart in eerste basiskleed verschilt van Gele Kwikstaart door het ontbreken van geel op de onderdelen, met name op de onderstaartdekveren, en door de grijze stuit en zwartachtige bovenstaartdekveren (Svensson 1977). Bij sommige Gele Kwikstaarten, vooral bij oostelijke ondersoorten zoals *M f beema,* ontbreekt in het eerste basiskleed het geel op de onderdelen (Havlín & Jurlov, Svensson 1984). Deze zijn door verschillen in koptekening in het veld te onderscheiden van Citroenkwikstaart (Sharrock & Grant 1982, Svensson 1984. Citroenkwikstaart heeft meestal op het voorhoofd een sterke geelbruine zweem, bij Gele Kwikstaart is dit grijsbruin (Svensson 1977). De wenkbrauwstreep van Citroenkwikstaart verbreedt zich achter het oog en buigt achter de oorstreek naar beneden zodat een verbinding ontstaat met het wit van de keel. Bij Gele Kwikstaart is er nauwelijks of geen verbreding van de wenkbrauwstreep achter het oog terwijl de oorstreek niet is afgescheiden van het achterhoofd. De oorstreek van Citroenkwikstaart heeft een wit met grijs gevlekt centrum dat donker begrensd is; het geheel geeft een holle indruk en lijkt op afstand lichter dan het achterhoofd. Bij Gele Kwikstaart is de oorstreek egaal donker, donkerder

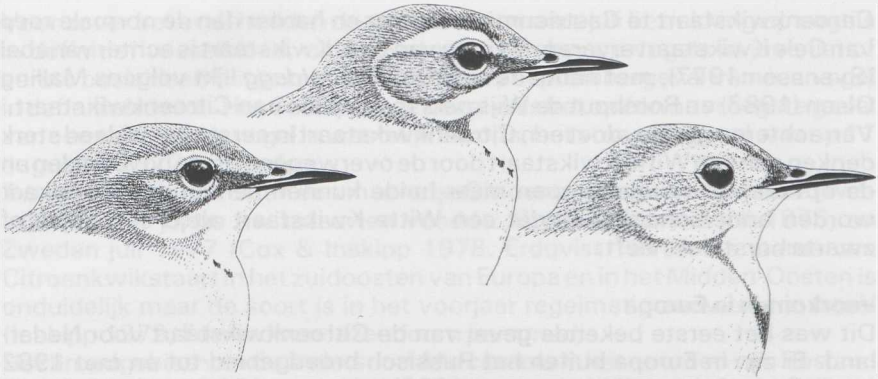

FIGUUR 1 vlnr Gele Kwikstaart *Motacilla flava* en Citroenkwikstaart *M citreola* in eerste basiskleed (= eerste winterkleed) en Witte Kwikstaart *M alba* in juveniel kleed. Citroenkwikstaart gebaseerd op vogel te Castricum, Noordholland, augustus-september 1984. Gele Kwikstaart met atypische borstvlekjes. *(Dirk J Moerbeek).*

dan het achterhoofd, met vaak een lichte veeg onder het oog. Bij Gele Kwikstaart zijn alle bovendelen bruinig, bij Citroenkwikstaart heeft de mantel een bruine zweem, de rug is zuiver grijs (Svensson 1977). Deze overgang tussen mantel en rug was bij de vogel van Castricum duidelijk in het veld te zien.

De vleugelstrepen zijn bij Citroenkwikstaart gewoonlijk breder en witter dan bij Gele Kwikstaart (Svensson 1984) maar sommige Gele in eerste basiskleed behouden de juveniele grote en middelste dekveren die bredere en lichtere toppen hebben dan de volgende generatie dekveren (Persson 1975). Een borstbandje bestaande uit duidelijk afgetekende vlekjes komt bij Citroenkwikstaart gewoonlijk vaker voor dan bij Gele Kwikstaart (Svensson 1977). Het patroon op de onderzijde van de armpennen en de binnenste handpennen wordt door Hollom (1980) en Williamson (1982) benadrukt als kenmerk voor Citroenkwikstaart. Balgen van Gele Kwikstaart in het Zoölogisch Museum *ZMA* te Amsterdam Nh vertoonden dit patroon daarentegen ook.

De Citroenkwikstaart te Castricum leek hoger op de poten te staan dan Gele Kwikstaart hoewel geen directe vergelijking mogelijk was. Museummateriaal (Rijksmuseum van Natuurlijke Historie te Leiden Zh en ZMA) gaf een significant verschil in tarsuslengte te zien tussen *M flava* ($\bar{x} = 23{,}8$ mm, sd = 0,67 mm, n = 61) en *M c citreola* ($\bar{x} = 25{,}6$ mm, sd = 0,99 mm, n = 18) maar niet tussen *M flava* en *M c werea* ($\bar{x} = 24{,}1$ mm, sd = 0,57 mm, n = 17) (t-toets, $p < 0{,}05$; voornamelijk balgen van vogels in definitief wisselkleed (= volwassen zomerkleed); gegevens Kees Roselaar *in* Cramp & Simmons). Behalve door een lange tarsus leek de langbenige indruk van de Castricumse vogel ook te worden gewekt door een grote tibialengte, een maat die niet is te bepalen aan balgen of levende vogels.

Evenals bij de meeste gepubliceerde waarnemingen werd het geluid van de

Citroenkwikstaart te Castricum als rauwer en harder dan de normale roep van Gele Kwikstaart ervaren. De roep van Gele Kwikstaart is echter variabel (Svensson 1977), met name de roep van *M f feldegg* lijkt volgens Malling Olsen (1983) en Rombout de Wijs *pers med* op die van Citroenkwikstaart. Van achteren gezien, doet een Citroenkwikstaart in eerste basiskleed sterk denken aan een Witte Kwikstaart door de overwegend grijze bovendelen en de opvallende vleugelstrepen maar beide kunnen eenvoudig van elkaar worden onderscheiden omdat een Witte Kwikstaart altijd een grijze of zwarte borstvlek heeft.

voorkomen in Europa

Dit was het eerste bekende geval van de Citroenkwikstaart voor Nederland. Er zijn in Europa buiten het Russisch broedgebied tot en met 1982 (voor Groot-brittannië tot en met 1983) minstens 101 gevallen bekend: BRD 5, Cyprus 2, Denemarken 1, Finland 19, Griekenland 1, Groot-Brittannië 33, Ierland 2, Litouwen 1, Noorwegen 8, Oostenrijk 3, Polen 1, Zweden 24 en Zwitserland 1. Het Poolse geval en een van de Britse hadden betrekking op twee individuen. De maandelijkse verdeling was: maart 1, april 4, mei 8, juni 9, juli 3, augustus 3, september 46, oktober 22, november 3, december 1 en een ongedateerd geval. De vroegste datum is 21 maart (1887, Polen), de laatste 28 december (1886, Helgoland, BRD).

FIGUUR 2 Verspreiding Citroenkwikstaart *Motacilla citreola,* gebaseerd op Cox & Inskipp (1978), met aanvullingen volgens Günther (1972), Inskipp (1979) en Wilson (1984).

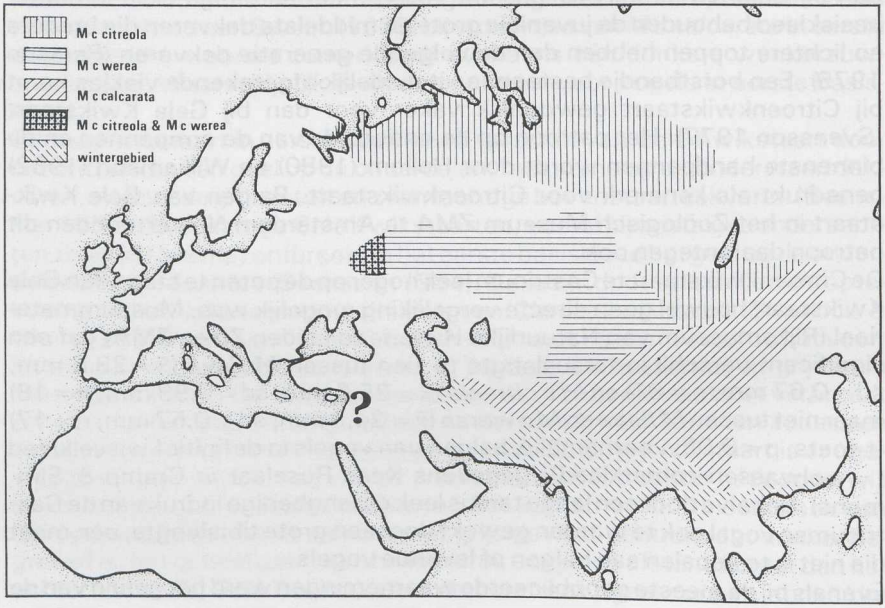

Voor zover bekend, hadden de gevallen uit maart-juli betrekking op vogels in definitief wisselkleed, uit augustus-november op vogels in juveniel of eerste basiskleed (uitgezonderd een Noors septembergeval van een vogel in definitief kleed). Het Castricumse geval was het op één na vroegste geval van een eerstejaars vogel in westelijk Europa, het vroegste geval was op 11 augustus 1977 in Zweden.
Twee gevallen betroffen een mannetje Citroenkwikstaart in definitief wisselkleed dat jonge kwikstaarten voedde: Groot-Brittannië juli 1976, en Zweden juli 1977 (Cox & Inskipp 1978, Erdqvist 1979). De status van Citroenkwikstaart in het zuidoosten van Europa en in het Midden-Oosten is onduidelijk maar de soort is in het voorjaar regelmatig aanwezig in Israël (Inskipp 1979, Edward van IJzendoorn *pers med).*
Het broedgebied van de ondersoort *M c citreola* in het noorden van Rusland lijkt zich in de 50-er jaren naar het westen te hebben uitgebreid (Wilson 1984). Ook nabij Moskou heeft de soort zich in westelijke richting uitgebreid (Wilson 1979) waarbij zowel vogels met kenmerken van *M c citreola* of *M c werae* als met combinaties van kenmerken van beide ondersoorten zijn vastgesteld (Günther 1972).

dankzegging
Onze hartelijke dank gaat uit naar Kees Roselaar voor zijn hulp bij het bestuderen van balgen in het ZMA en voor het beschikbaar stellen van biometrische gegevens. Jan Michaelsen verstrekte informatie over het voorkomen in Noorwegen.

summary
CITRINE WAGTAIL AT CASTRICUM IN AUGUST-SEPTEMBER 1984 On 24 August 1984 a Citrine Wagtail *Motacilla citreola* in first basic (= first winter) plumage was trapped, ringed and released at a ringing station at Castricum, Noordholland. It was relocated at the same site on 2 September and was last seen on 8 September. A detailed description is given and its identification discussed. Apart from measurements, it differed from a greyish Yellow Wagtail *M flava* in having a different facial pattern. The Citrine Wagtail had a buffish cast to the forehead, contrasting with the grey crown. The supercilium was broadest behind the eye and connected with the white throat behind the ear-coverts. The ear-coverts had a greyish-brown forehead and crown, the supercilium does not broaden behind the eye, a pale ear-covert surround is absent and the ear-coverts are evenly dark brown though usually there is a whitish streak under the eye. The Citrine Wagtail differed also from Yellow Wagtail in having a brownish cast to the grey mantle which was absent on the pure grey back and rump (all upperparts of Yellow Wagtail are brownish).
This was the first record of Citrine Wagtail for the Netherlands. Up to the end of 1982 (up to the end of 1983 for Great Britain), there have been 101 records involving 103 individuals in Europe outside the Russian breeding grounds, with Finland (19 records), Great Britain (33) and Sweden (24) having high numbers. Most records were in September (46) and October (22).

verwijzingen

BUB, H 1981 *Kennzeichen und Mauser europäischer Singvögel* 2. Wittenberg.
BUSSE, P 1974 [Biometrical methods]. *Notatki orn* 15: 114-126.
COX, S & INSKIPP, T 1978 Male Citrine Wagtail feeding young wagtails in Essex. *Br Birds* 71: 209-213.

CRAMP, S & SIMMONS, K E L IN PREP *The birds of the western Palearctic* 5.
ERDQVIST, J 1979 Citronärlehane matar ungar i Jämtland. *Vår Fågelvärld* 38: 47.
GÜNTHER, R 1972 Beobachtungen zur Phänologie und Brutbiologie der Zitronenstelze. *Falke* 19: 339-343.
HAVLÍN, J & JURLOV, K T 1977 Der Kleinvogelbestand des Baraba-Tieflands (SW-Siberien) in der Sommerzugperiode. *Act Sc Nat Brno* 11(2): 1-50.
HOLLOM, P A D 1980 *The popular handbook of rarer British birds.* Tweede druk. Londen.
INSKIPP, T 1979 Recent west Palearctic records of Citrine Wagtail. *Br Birds* 72: 44.
MALLING OLSEN, K 1983 Feltbestemmelse af Citronvipstjert *Motacilla citreola. Fugle på Sjælland* 1: 58-62.
PERSSON, C 1975 Kan ungfageln av Citronärla *Motacilla citreola* bestämmas med säkerhet it fält? *Vår Fågelvärld* 34: 56-57.
SHARROCK, J T R & GRANT, P J 1982 *Birds new to Britain and Ireland.* Calton.
SVENSSON, L 1977 Problemet att skilja ung Citronärla *Motacilla citreola* från andra ärlearter. *Vår Fågelvärld* 36: 48-52.
— 1984 *Identification guide to European passerines.* Derde druk. Stockholm.
VAN SWELM, N D 1980 Plumage characteristics in Citrine Wagtail *Motacilla citreola. Dutch Birding* 2: 28-32.
WILLIAMSON, K 1982 Citrine Wagtails on Fair Isle. *In* SHARROCK J T R & GRANT P J *Birds new to Britain and Ireland.* Calton.
WILSON, M G 1979 Further range expansion by Citrine Wagtail. *Br Birds* 72: 42-43.
— 1984 Range expansion of Citrine Wagtail. *Dutch Birding* 6: 143

Dirk J Moerbeek, Meidoornlaan 5, 1901 BT Castricum
Hans Schekkerman, Mr Ludwigstraat 1, 1901 PS Castricum
Q L (Rienk) Slings, Jan Ligthartstraat 567, 1964 HR Heemskerk.

mystery photographs

Mystery photograph 14. Solution in next issue.

mededelingen

Geelsnavelduiker bij Delft in december 1882 In april 1983 vonden we in de collectie van het Natuurhistorisch Museum te Rotterdam Zh een opgezet mannetje Geelsnavelduiker *Gavia adamsii* in juveniel kleed. Hij stond foutief gedetermineerd als IJsduiker *G immer*. Volgens het etiket werd de vogel op 15 december 1882 bij Delft Zh verzameld. Het oudste geval tot nu toe was een vondst op 30 december 1934 te Zandvoort Nh (Junge 1935). Tot en met 1982 zijn voor Nederland nu 24 gevallen bekend (cf Scharringa & Winkelman 1984). Twee hiervan zijn waarschijnlijk niet langer aanvaardbaar wegens onvoldoende documentatie (van IJzendoorn 1980).

summary

WHITE-BILLED DIVER NEAR DELFT IN DECEMBER 1882 In April 1983 a stuffed male White-billed Diver *Gavia adamsii* in juvenile plumage was found at the Natuurhistorisch Museum at Rotterdam, Zuidholland. According to the label, it was collected on 15 December 1882 near Delft, Zuidholland. It was incorrectly labelled as Great Northern Diver *G immer*. Sofar, the oldest record for the Netherlands was on 30 December 1934 at Zandvoort, Noordholland.

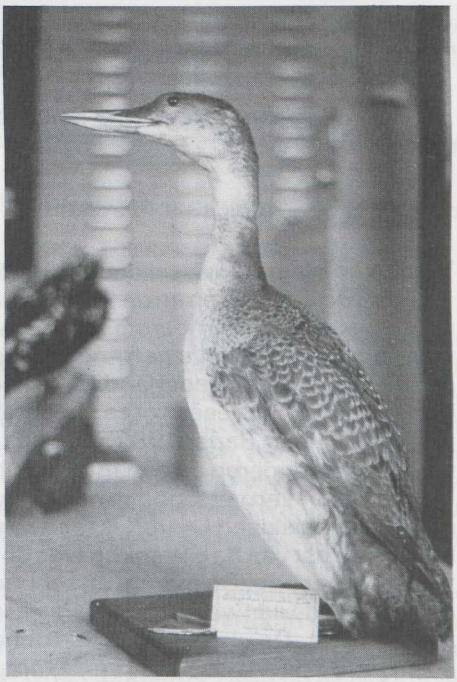

109 Geelsnavelduiker *Gavia adamsii*, Natuurhistorisch Museum, Rotterdam, Zuidholland, april 1983 *(Ruud Schenk)*. Verzameld op 15 december 1882 bij Delft, Zuidholland.

verwijzingen

VAN IJZENDOORN, E J 1980 Voorkomen van Geelsnavelduiker *Gavia adamsii* in Nederland. *Dutch Birding* 1: 90-93.

JUNGE, G C A 1935 *Colymbus adamsii* Gray, een nieuwe vogel voor Nederland. *Ardea* 24: 47-49.

SCHARRINGA, C J G & WINKELMAN, J E 1984 Zeldzame en schaarse vogels in Nederland in 1982. *Limosa* 57: 17-26.

Ruud Schenk, Vossiusstraat 134, 3132 GR Vlaardingen
Paul G Schrijvershof, Dordtselaan 172, 3073 GN Rotterdam

Dark lore in Snowy Plover The Nearctic subspecies of Kentish Plover *Charadrius alexandrinus*, grouped as Snowy Plover, can be separated from their Palearctic counterparts by their white lore and paler mantle (eg Prater *et al* 1977). After an examination of skins, photographs and birds in the field, I am of the opinion that the dark lore is not always a reliable mark. A number of Snowy Plovers studied showed an ill-defined dark loral bar which did not reach the bill, others showed a dark loral bar as in Palearctic birds.

reference

PRATER, A J , MARCHANT, J H & VUORINEN, J 1977 *Guide to the identification and ageing of Holarctic waders*. Tring.

Julius A Kieser, 3 Bellavista Centre, Reeders Street, Haddon, Johannesburg 2190, South Africa

Visdieven in eerste wisselkleed te Harlingen Van 3 tot eind juli 1981 en op 17 juni 1982 zag ik één en op 25 juni 1983 twee Visdieven *Sterna hirundo* in eerste wisselkleed (= eerste zomerkleed) in de haven van Harlingen Fr. De vier vogels werden alle gefotografeerd. Over het voorkomen van één jaar oude Visdieven in Nederland is weinig bekend. Gewoonlijk blijven Visdieven in tropische zeeën tot ze, meestal na drie jaar, geslachtsrijp zijn (Glutz von Blotzheim & Bauer 1982). Het lijkt daarom zinvol waarnemers op deze vogels te attenderen en een foto te publiceren.
De vier Visdieven vertoonden onderling veel gelijkenis en leken op vogels in definitief basiskleed (= volwassen zomerkleed). Alle hadden een wit voorhoofd, de rest van de bovenkop was dof zwart en er bevond zich een zwarte vlek voor het oog. De mantel en schouders waren duidelijk lichter gekleurd dan die van de aanwezige Visdieven in definitief wisselkleed (= volwassen zomerkleed). De vleugelboeg vertoonde veel zwart. De snavel was zwart en de poten donkerrood. Bij één exemplaar had de staart de lengte van die

110 Visdief *Sterna hirundo* in eerste wisselkleed (= eerste zomerkleed), Harlingen, Friesland, juni 1982 *(Joop Jukema).*

van een vogel in defintief wisselkleed, bij de andere drie was de staart kort. De vogels konden van de Noordse Stern *S paradisaea* worden onderscheiden door de aanwezigheid van verschillende generaties handpennen.

summary

COMMON TERNS IN FIRST ALTERNATE PLUMAGE AT HARLINGEN Four Common Terns *Sterna hirundo* in first alternate (= first-summer) plumage were observed and photographed at Harlingen, Friesland, in July 1981 (one), June 1982 (one) and June 1983 (two).

verwijzing

GLUTZ VON BLOTZHEIM, U N & BAUER, K M 1982 *Handbuch der Vögel Mitteleuropas* 8. Wiesbaden.

Joop Jukema, Haerdawei 44, 8854 AC Oosterbierum

Visdief met geheel rode snavel in mei Op 7 mei 1983 ontdekte ik op de Noordpier van Harlingen Fr een Visdief *Sterna hirundo* in definitief wisselkleed (= volwassen zomerkleed) met een geheel rode snavel. De vogel kon van een Noordse Stern *S paradisaea* worden onderscheiden door de aanwezigheid van verschillende generaties handpennen, de niet voorbij de vleugelpunten reikende staart en de oranjerode snavelkleur. De Visdief bevond zich in een groep van *c* 20 soortgenoten. Het was waarschijnlijk een vrouwtje omdat het tot tweemaal toe door een andere Visdief een visje kreeg aangeboden.
Volgens Glutz von Blotzheim & Bauer (1982) is een geheel rode snavel bij de Visdief niet zeldzaam maar mogelijk komt dit vooral voor in een later stadium van het broedseizoen (Kees Roselaar *in litt).* Tijdens het observeren van een groep van 400-500 Visdieven half augustus 1983 op de Noordpier

van Harlingen zag ik twee exemplaren met een op het eerste gezicht geheel rode snavel. Bij nauwkeurige waarneming was echter een donkere zweem aan de snavelpunt te onderscheiden die ontbrak bij de Visdief uit mei.

summary

COMMON TERN WITH COMPLETELY RED BILL IN MAY On 7 May 1983, a Common Tern *Sterna hirundo* in definitive alternate (= adult summer) plumage with a completely red bill was observed at Harlingen, Friesland. The bird could be identified as Common by the suspended moult, the primaries not projecting beyond the tail and the orange-red bill colour. The bird probably was a female as it was fed by another Common Tern. Presumably, a completely red bill is uncommon for this time of the year.

verwijzing

GLUTZ VON BLOTZHEIM, U N & BAUER, K M 1982 *Handbuch der Vögel Mitteleuropas* 8. Wiesbaden.

Joop Jukema, Haerdawei 44, 8854 AC Oosterbierum

Bolle's Laurel Pigeon and Laurel Pigeon on La Palma During the last week of February 1984, a short survey of Bolle's Laurel Pigeon *Columba bollii* and Laurel Pigeon *C junoniae* was made in the Los Sauces area of north-eastern La Palma, Canary Islands.

Bolle's Laurel Pigeon was observed only twice: two individuals in a flock of Laurel Pigeons at Barranco del Agua and a single bird at Barranco del Herradura. Laurel Pigeon was common at Barranco del Agua. Flocks of eight, 14 and 22 birds were seen here, apparently flushed by soaring Buzzards *Buteo buteo*. A few individuals were observed at two other places in the area: Barranco del Puente and between Barlovento and Barranco del Herradura.

FIGUUR 1 The Los Sauces area of north-eastern La Palma, Canary Islands.

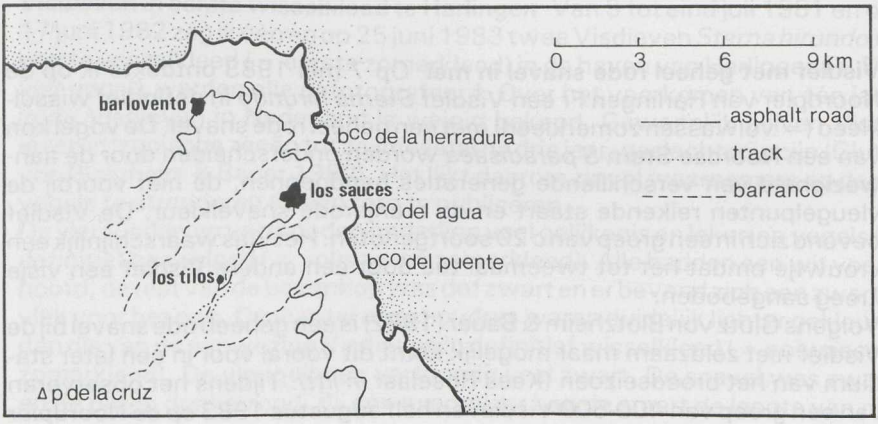

On Gomera and Tenerife, apart from La Palma, the only islands where these rare and endangered pigeons occur, Laurel Pigeon is considered to be the rarer species (van den Berg & Bosman 1979, Conrad 1979, Löhrl 1981). The high number of Laurel Pigeons on La Palma is probably related to the presence of its assumed typical habitat, ie steep slopes covered with laurel trees (Bannerman 1963). Bolle's Laurel Pigeon, however, may occur more commonly in the high forests at 1300-1500m. These forests were not visited during the stay on La Palma.

references

BANNERMAN, D A 1963 *Birds of the Atlantic Islands* 1. Edinburgh & London.
VAN DEN BERG, A B & BOSMAN, C A W 1979 Birding in the Canary Islands. *Dutch Birding* 1: 66-68.
CONRAD, R 1979 Beobachtungen zum Vorkommen der Lorbeertauben auf Teneriffa und La Palma (Kanarische Inseln). *Vogelwelt* 100: 155-156.
LÖHRL, H 1981 Zwei extrem gefährdete Tauben des Lorbeerwaldes, *Columba (trocaz) bollii* und *C. junoniae*, auf Teneriffa. *J Orn* 122: 173-180.

Menno Huizinga, Gerrit van der Veenstraat 111, 1077 DV Amsterdam

Vocal behaviour of Grey-headed Woodpecker In 1981-82 a male Grey-headed Woodpecker *Picus canus* stayed at the Brunsummerheide, Limburg (Blankert & CDNA 1983, Blankert *et al* 1984). The bird was strongly territorial, calling and drumming frequently, but remained unmated. On 6 May 1982 I made sound recordings at a distance of *c* 30 m, using a parabolic reflector (Hazevoet *in press)*. While doing so, a male Green Woodpecker *P viridis* called at a distance of *c* 100 m. I noticed that each time the Green Woodpecker called, the Grey-headed reacted within a second with soft calls, somewhat like *quäck-quäck-quäck-quäck*. These calls were too soft to be heard by the unaided ear and I could hear them by earphones only. Nevertheless, I was able to record them on tape. For *c* 15 minutes the Green Woodpecker continued to call and the Grey-headed kept responding, giving territorial calls every now and then as well but less frequently than the Green Woodpecker did. Due to the distance, I was unable to hear if the Green responded in a similar way to the calls of the Grey-headed. A recording of similar soft calls of Grey-headed Woodpecker as those described above is published in Blume *et al* (1975) who refer to them as contact calls. A sonagram of that recording is published in Glutz von Blotzheim & Bauer (1980).
Conrads & Hermann (1963) and Blume (1981) described vocal reactions of a female Green Woodpecker to territorial calls of a male Grey-headed Woodpecker. According to Conrads & Hermann, vocal contact between the two species is not unusual but their descriptions suggest that this applies to birds of different sex. According to Blume, it may even result in mutual display. Küchler (1951) described interspecific behaviour and vocal

reactions of female Grey-headed and female Green Woodpecker. However, no reference has been found to interspecific behaviour and vocal reactions of males of Grey-headed and Green Woodpecker.

references

BLANKERT, J J & CDNA 1983 Rare birds in Netherlands in 1981. *Dutch Birding* 5: 5-10.
—, SCHARRINGA, C J G & CDNA 1984 Rare birds in the Netherlands in 1982. *Dutch Birding* 6: 45-53.
BLUME, D 1981 *Schwarzspecht, Grünspecht, Grauspecht*. Fourth edition. Wittenberg.
—, RUGE, K & TILGNER, W 1975 *Die Sprache unserer Spechte*. Gramophone record. Mühlacker.
CONRADS, K & HERMANN, A 1963 Beobachtungen beim Grauspecht *(Picus canus* Gmelin) in der Brutzeit. *J Orn* 104: 205-248.
GLUTZ VON BLOTZHEIM, U N & BAUER, K M 1980 *Handbuch der Vögel Mitteleuropas* 9. Wiesbaden.
HAZEVOET, C J IN PRESS *Nederlandse vogels* 6. Cassette.
KÜCHLER, W 1951 Seltsames Verhalten eines Grünspecht-Weibchens *(Picus viridus* L.) und eines Grauspecht-Weibchens *(Picus canus* Gmelin). *Orn Mitt* 3: 276.

C J (Kees) Hazevoet, Kerkstraat 380, 1017 JB Amsterdam

Influx van Baardgrasmus in Nederland in voorjaar van 1983 In het voorjaar van 1983 werden in Nederland zes Baardgrasmussen *Sylvia cantillans* vastgesteld: 25 april, mannetje, Voerendaal L; 30 april, vrouwtje, vangst, Kornwerderzand Fr (Rijpma & Jukema 1984); 7 mei, mannetje, Maasvlakte Zh; 12 mei, mannetje, 's-Gravenhage Zh; 12 mei, mannetje, vangst, Makkum Fr; 7 juni, vrouwtje, Maasvlakte. Deze waarnemingen en vangsten betekenden een verdubbeling van het aantal voor Nederland bekende gevallen (cf Oordijk & Woortman 1982).
Evenals in Nederland vormen voorjaarswaarnemingen de meerderheid van het totaal aantal gevallen voor Denemarken, Groot-Brittannië en Zweden (cf Dybbro 1978, Sharrock & Sharrock 1976, Sveriges Ornitologiska Förening 1978). In Denemarken werden in het voorjaar van 1983 twee Baardgrasmussen waargenomen: een vrouwtje op 21 mei en een mannetje op 30 mei. Hiermee kwam het aantal Deense gevallen van drie op vijf (Mogens Henriksen *pers med)*. Deze waarnemingen vallen samen met de Nederlandse gevallen in 1983. Waarnemingen elders in Europa in het voorjaar van 1983 kwamen weinig overeen met de Nederlandse influx. In België werd op 24 april te Leuven B een mannetje waargenomen. Het enige geval voor de BRD betrof een vangst op 21 mei op Helgoland van het mannetje dat negen dagen eerder te Makkum was geringd (Alistair Hill *in litt)*. In Groot-Brittannië werden met zes voorjaarsgevallen niet meer vogels gemeld dan in andere jaren (Michael J Rogers *in litt)*. Er werden geen voorjaarsgevallen bekend voor Finland (Karno Mikkola *in litt),* Noorwegen (Geoffrey Acklam *in litt)* en Zweden. Wel was er in Zweden een zomergeval van 8-11 juli *(Vår Fågelvärld* 42: 382, 1983).

111 Baardgrasmus *Sylvia cantillans,* mannetje, Maasvlakte, Zuidholland, mei 1983 *(Edward J van IJzendoorn).*

summary

INFLUX OF SUBALPINE WARBLER IN THE NETHERLANDS IN SPRING OF 1983 In 1983, six spring records of Subalpine Warbler *Sylvia cantillans* doubled the number of records of this species for the Netherlands. All birds stayed for one day only and two were trapped. One bird ringed at Makkum, Friesland, was controlled nine days later on Heligoland, GFR. This influx coincided with the fourth and fifth record of this species for Denmark. Elsewhere in north and north-western Europe observations appeared as rare as usual.

verwijzingen

DYBBRO, T 1978 *Oversigt over Danmarks fugle 1978.* Kopenhagen.

OORDIJK, K & WOORTMAN, A 1982 Baardgrasmus op Engelsmanplaat in juni 1982. *Dutch Birding* 4: 132-133.

RIJPMA, U & JUKEMA, J 1984 Eerste vangst van een Baardgrasmus *Sylvia cantillans. Limosa* 57: 27-28.

SHARROCK, J T R & SHARROCK, E M 1976 *Rare birds in Britain and Ireland.* Berkhamsted.

SVERIGES ORNITOLOGISKA FÖRENING 1978 *Sveriges fåglar.* Stockholm.

Paul de Heer, Schimmelpenninckstraat 18b, 3135 NX Vlaardingen

Ongewone zang van Tuinfluiter Op 26 mei 1984 hoorde Janus Verkerk in een griend langs de Oude Maas bij Heinenoord Zh een hem onbekende zang. Hij slaagde er niet in de vogel te zien te krijgen. Enkele door hem gewaarschuwde vogelaars slaagden hierin evenmin. De zang bestond uit series in snel tempo voorgedragen tonen met weinig variatie in toonhoogte. Door het hoge tempo ontstond een ratelend effect. De gemiddelde duur van de frasen was ongeveer vijf seconden. Vaak werd een frase begonnen met enigszins krassende tonen van iets langere duur. Tussen de frasen werd telkens een à twee seconden gepauzeerd.

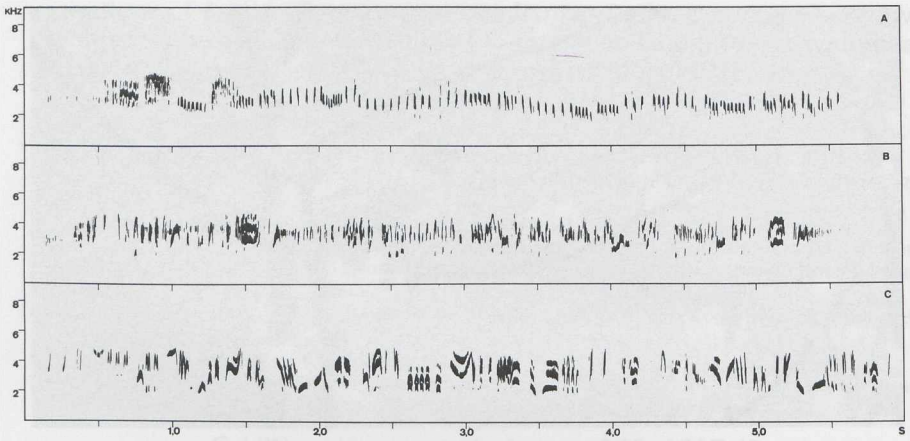

FIGUUR 1 **A** Tuinfluiter *Sylvia borin,* zang, Heinenoord, Zuidholland, juni 1984 *(C J Hazevoet).* **B** Tuinfluiter, zang, Vlagtwedde, Groningen, juni 1979 *(Henk Hut).* **C** Orpheusspotvogel *Hippolais polyglotta,* zang, Spanje, mei 1959 *(E D H Johnson).*

Op 7 juni maakte Klaas Eigenhuis vanaf grote afstand een bandopname van het geluid welke mij deed denken aan een opname van een als Orpheusspotvogel *Hippolais polyglotta* gedetermineerde zanger, gemaakt op 21 juni 1979 te Vlagtwedde Gr (Hazevoet 1983). Op 9 juni slaagden verschillende vogelaars er uiteindelijk in de zanger van nabij te observeren en te determineren als Tuinfluiter *Sylvia borin.* Ook konden op korte afstand geluidsopnamen worden gemaakt. Tot half juni zong de Tuinfluiter veel en aanhoudend, vooral in de ochtenduren.
Bestudering van de geluidsopname toonde aan dat de zang nauwelijks was te onderscheiden van die van bovengenoemde Orpheusspotvogel. Dit geval werd op grond van vermeende gelijkenis van de geluidsopname met die van een in Palmér & Boswall (1972 & 1981) gepubliceerde opname van een Orpheusspotvogel uit Spanje door de Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna aanvaard (Scharringa & Osieck 1981). Mede op grond van het feit dat de bijbehorende beschrijving een Tuinfluiter niet uitsluit, kan worden geconcludeerd dat dit geval ten onrechte is aanvaard.
Ook in de BRD, DDR, Denemarken en Zweden werden verschillende malen vogels met onbekende zang gehoord die later als Tuinfluiter konden worden gedetermineerd (Berndt & Reinecke 1951, Haas 1951, Poul Hansen *pers med,* Richter 1951, Stoll & Blaszyk 1956, Lars Svensson *in litt,* Vaupel & Schüz 1955, Weyers 1969). Voor zover uit de zangbeschrijvingen valt op te maken ging het steeds om vogels waarvan de zang een patroon had vergelijkbaar met dat van de vogel van Heinenoord. Veelal betrof het vogels die gedurende langere tijd zongen en ongepaard bleven. Soms bevond het zangterritorium zich in of nabij het territorium van een normaal zingende Tuinfluiter die de afwijkende zang blijkbaar niet als soortspecifiek herkende

(Berndt & Reinecke, Stoll & Blaszyk, Weyers). In één geval nam een dergelijke vogel in drie achtereenvolgende jaren hetzelfde territorium in (Vaupel *et al* 1958).
De oorzaak van een dergelijke ongewone zang is niet duidelijk. Wel is duidelijk dat voorzichtigheid geboden is bij het determineren van 'raadselzangers'.

summary

UNUSUAL SONG OF GARDEN WARBLER In May and June 1984 an unusual song of a Garden Warbler *Sylvia borin* was heard and recorded on tape at Heinenoord, Zuidholland. The rattling sound consisted of rapid tones delivered at more or less constant pitch. Each phrase lasted about five seconds and often started with some rasping notes. The song strongly resembled a sound recording made on 21 June 1979 at Vlagtwedde, Groningen, of a bird accepted by the Dutch rarities committee as Melodious Warbler *Hippolais polyglotta*. It now appears that this record has been wrongly accepted. Garden Warblers with unusual song have been reported from Denmark, GDR, GFR and Sweden.

verwijzingen

BERNDT, R & REINECKE, R 1951 Der Rätselvogel von Braunschweig. *Orn Mit* 3: 97-99.
HAAS, G 1951 Der Rätselvogel von Buchau am Federsee. *Aus der Heimat* 59: 307-311.
HAZEVOET, C J 1983 *Nederlandse vogels* 5. Cassette. Zeist.
PALMÉR, S & BOSWALL, J 1972 & 1981 *A field guide to the bird songs of Britain and Europe* 8. First (gramophone) & second (cassette) edition. Stockholm.
RICHTER, R 1951 Der Tharandter Rätselvogel. *Orn Mitt* 3: 193-194.
SCHARRINGA, C J G & OSIECK, E R 1981 Zeldzame vogels in Nederland in 1979. *Limosa* 54: 17-28.
STOLL, F E & BLASZYK, P 1956 Ein Rätselvogel auch in Ostfriesland. *Orn Mitt* 8: 32.
VAUPEL, W & SCHÜZ, E 1955 Der vierte Rätselvogel. *Orn Mitt* 7: 209-210.
—, HAAS, G & SCHÜZ, E 1958 Vom Rätselvogel in der Senne. *Orn Mitt* 10: 95.
WEYERS, H 1969 Ein Rätselvogel bei Waldmohr. *Emberiza* 2: 8-9.

C J (Kees) Hazevoet, Kerkstraat 380, 1017 JB Amsterdam

Plumages and bare parts of Desert Sparrow On 25 July 1982, along the road from Touggourt to Ouargla, just before the side-road to El Hadjira, in the barren Dunes de Dokhara, Algeria, we found the little known Desert Sparrow *Passer simplex* (of the subspecies *P s saharae)*. At two localities, a few single and paired birds were feeding under sparse small shrubs. The only other bird species we saw here were Bar-tailed Desert Lark *Ammomanes cincturus*, Hoopoe Lark *Alaemon alaudipes* and Desert Warbler *Sylvia nana*.
In flight, the pearl-grey male Desert Sparrows in definitive (= adult) plumage showed a striking pale rump and wing-marks. The plain sandy-coloured females had obvious dark centra to alula, median and outer greater wing-coverts and rectrices. The bill was dark in males and pale yellowish in females.
Two juvenile male Desert Sparrows moulting into definitive plumage were

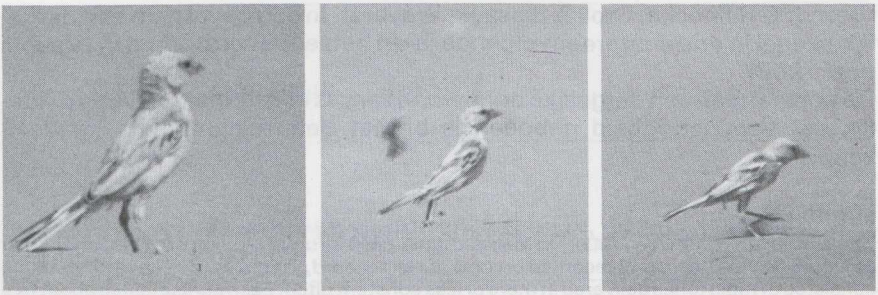

112-114 Juvenile male Desert Sparrow *Passer simplex* moulting into definitive (= adult) plumage, Algeria, July 1982 *(Arnoud B van den Berg)*.

photographed. They showed a mixture of male- and female-type feathers like transitional male House Sparrow *P domesticus* (cf Svensson 1984). The general coloration was more sandy than in definitive-plumaged males. They lacked the black eye-stripe, pale ear-coverts, black chin and throat while the lore appeared dark. Both had a pale yellowish bill. Such birds are not present in the collections of the British Museum (Natural History) *BMNH* at Tring, England, and the Rijksmuseum van Natuurlijke Historie at Leiden, Zuidholland. At the BMNH, one out of 21 males in definitive plumage had a pale yellowish bill; on the other hand, one female had a dark bill (confirmed by the label).

The Desert Sparrows made a long-legged impression, especially when hopping. They produced characteristic tracks in the sand: two side by side footprints at distances of *c* 15 cm. These tracks were useful in locating the birds. Their vocalizations were inconspicuous. Only a repeated subdued *chu* was heard.

Probably, Desert Sparrow's occurrence in this part of the Sahara is erratic and dependent on the fructification of small shrubs (cf Heim de Balsac & Mayaud 1962). In July 1983, the birds could not be relocated (Pieter Bison *et al in litt)*.

We did not see Desert Sparrows in any desert village, thus finding no proof of the statement in Heinzel *et al* (1979) that it replaces House Sparrow in some desert villages. The Desert Sparrow seems independent of man. Apart from the road, no human influences were evident in the Dokhara area.

references

Heim de Balsac, H & Mayaud, N 1962 *Les oiseaux du nord-ouest de l'Afrique*. Paris.

Heinzel, H, Fitter, R & Parslow, J 1979 *The birds of Britain and Europe*. Fourth edition. London.

Svensson, L 1984 *Identification guide to European passerines*. Third edition. Stockholm.

Arnoud B van den Berg, Duinlustparkweg 98, 2082 EG Santpoort-Zuid
J W (Jowi) de Roever, de Achterhorst 26, 7522 EA Enschede

notes on oriental birds

Status of Bar-headed Goose in India In January 1983 I visited several wintering areas of Bar-headed Goose *Anser indicus* in northern India. At the Bharatpur Bird Sanctuary, Rajasthan, I counted 600 birds, at the Kaziranga Reserve, Assam, 600-1000 and at the Sultanpur Jheel, Haryana, 250. These numbers are considerably higher than those published by Gole (1982). He gave for the aforementioned areas the following totals: 250, 50 and 100.

The Bar-headed Goose is a little known species. It breeds in high central Asia, from the Tien Shan and Karakoram Range eastward through Tibet and Mongolia to the Hu-lun Ch'ih area (Ali & Ripley 1978, Cheng 1976, Ogilvie 1978). The main wintering areas are situated in central Pakistan, northern India, Bangladesh and Burma (Ali & Ripley, Ogilvie). Great declines are reported to have taken place in the last 30 to 50 years but is has not been possible to quantify these (Ogilvie). The total population may comprise less than 10,000 individuals (Gole).

references

ALI, S & RIPLEY, S D 1978 *Handbook of the birds of India and Pakistan* 1. Second edition. Delhi, London & New York.

CHENG, T-h 1976 [*Distributional list of Chinese birds*]. Second edition. Beijing.

GOLE, P 1982 Status of *Anser indicus* in Asia with special reference to India. *Aquila* 89: 141-149.

OGILVIE, M A 1978 *Wild geese*. Berkhamsted.

Gerard L Ouweneel, Lijster 17, 3299 BT Maasdam

Prakash Gole *in litt* has commented as follows: 'In early winter, Bar-headed Geese are distributed over a number of wetland areas. But, as winter progresses, many of these areas dry up. This results in higher numbers in the remaining ones (like, for instance, the Bharatpur Bird Sanctuary and Sultanpur Jheel).

The winter range of Bar-headed is contracting. There are no recent records for Pakistan and Burma. Also, its numbers are declining. The latest figures indicate that the total population may comprise more than 10,000 individuals but certainly less than 20,000.' Editors.

brieven

Head pattern of Broad-billed Sandpiper The head pattern of Broad-billed Sandpiper *Limicola falcinellus* is wrongly depicted in several widely used field guides. A request for data on the occurence of Broad-billed Sandpiper *(Dutch Birding* 5: 112, 1983) was illustrated with a drawing which persisted in this error whereas a photograph in the same issue of *DB* (: 118) shows what the head really looks like. Therefore, it should be stressed that the characteristic bifurcated supercilium consists of a whitish supercilium and a lateral crown stripe which merge at the side of the forehead, and not behind the eye.

Marc L J Herremans, Prinses Lydialaan 65, 3030 Heverlee, Belgium

115 Broad-billed Sandpiper *Limicola falcinellus*, Finland, juni 1981 *(René Pop)*.

Range expansion of Citrine Wagtail Breek (1983) criticized my suggestion that breeding records of Citrine Wagtail *Motacilla citreola* in Great Britain and Sweden are linked with the species' range expansion in the USSR (Wilson 1979). While Breek was right to introduce the question of possible subspecific differences in range changes of Citrine Wagtail, his claim that only *M c werae* is expanding its range can be refuted.
Parovshchikov (1959) indicated that nominate *M c citreola* was nesting near Mezen' (65:50N, 44:20E) in 1944 but had pushed westwards to Arkhangel'sk (64:32N, 40:40E) by 1953-55. It reached the Kola peninsula and was first proved to breed there in the 1970s (Kokhanov 1981). Mikhaylov & Fil'chagov (1984) observed a pair on 6 July 1978 south of the Ponoy estuary (67:02N, 41:03E). On 9 July 1979, near Cape Tersko-Orlovskiy (67:11N, 41:23E), they recorded three pairs and found a nest with four young.
It is also worth pointing out that near Moscow not only *M c werae* occurs (cf Dement'ev & Gladkov 1954, Ptushenko & Inozemtsev 1968) but also *M c citreola* and intermediates between these subspecies (Günther 1972).

references

Breek, C J 1983 Citroenkwikstaart in Oostenrijk in april 1983. *Dutch Birding* 5: 76-78.
Dement'ev, G P & Gladkov, N A 1954 [*Birds of the Soviet Union* 5]. Moscow.
Günther, R 1972 Beobachtungen zur Phänologie und Brutbiologie der Zitronenstelze. *Falke* 19: 339-343.
Kokhanov, V D 1981 [Breeding birds of Murmansk region]. *In* Ganya, I M *Tez VIII Vsesoyuz orn konf*. Kishinev.
Mikhaylov, K E & Fil'chagov, A V 1984 [Distribution and range expansion of some birds species in the tundra of the Kola peninsula]. *Ornitologiya* 19: 22-29.
Parovshchikov, V Y 1959 [New data on some passerines of the Arkhangel'sk North]. *Ornitologiya* 2: 102-103.
Ptushenko, E S & Inozemtsev, A A 1968 [*Biology and economic importance of the birds of Moscow region and adjoining territories*]. Moscow.
Wilson, M G 1979 Further range expansion by Citrine Wagtail. *Br Birds* 72: 42-43.

Michael G Wilson, 8 Green Street, Oxford OX4 1YB, UK

Canary Islands Stonechat on Fuerteventura The Canary Islands Stonechat *Saxicola dacotiae* is a rare endemic species to Fuerteventura, Canary Islands. It has a patchy distribution, inhabiting dry valleys with sparse vegetation of bushes and thorny hedges. It can be easily found near Oliva (van den Berg & Bosman 1979). Other good places are the gully between Puerto del Rosario and the airport and the Barranco de la Peña. In spring 1979, up to 35 pairs were found during the ICBP Fuerteventura Houbara Expedition (Shirt 1983). It is now probably extinct on Montaña Clara and Allegranza, two small islands north of Lanzarote (Lovegrove 1971).
It should be kept in mind that Stonechat *S torquata* is a regular winter visitor

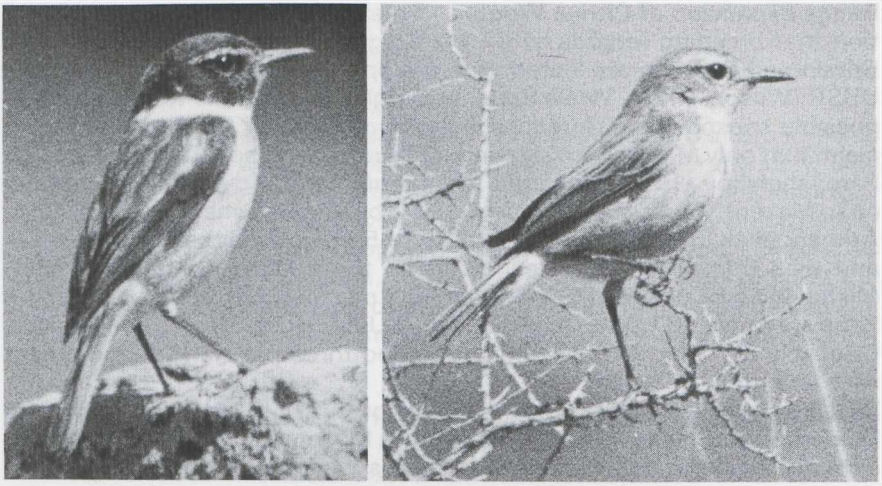

116-117 Canary Islands Stonechat *Saxicola dacotiae,* male & female, Canary Islands, March 1982 *(Eric Bos).*

to Fuerteventura. Stonechat can resemble Canary Islands Stonechat as the former sometimes shows a pronounced pale supercilium and forehead. However, Canary Islands Stonechat can be distinguished by its whitish throat.

references

VAN DEN BERG, A B & BOSMAN, C A W 1979 Birding in the Canary Islands. *Dutch Birding* 1: 66-68.

LOVEGROVE, R 1971 BOU supported expedition to northeast Canary Islands. *Ibis* 113: 269-272.

SHIRT, D B 1983 The avifauna of Fuerteventura and Lanzarote. *Bustard Studies* 1: 57-68.

Jelle Scharringa, Steenen Camer 34, 3721 NC Bilthoven

dba-nieuws

DBA-vogeldag op 2 maart 1985 te Amsterdam Op zaterdag 2 maart 1985 organiseert de Stichting Dutch Birding Association een vogeldag in de Portieljezaal van Artis (Instituut voor Natuurbeschermingseducatie, Plantage Middenlaan 41, 1018 DC Amsterdam). Zowel begunstigers als niet-begunstigers zijn van harte welkom. De bijeenkomst begint om 13:00 en eindigt om 17:00. Aan de deelnemers zal een bijdrage van *f* 2,50 gevraagd worden. Het is niet nodig om zich op te geven maar belangstellenden kunnen voor eventuele vragen contact opnemen met Kees Tiemstra (Burgemeester van Geusauweg 40, 4191 KW Geldermalsen, 03455-2174).

Foto's van zeldzame en moeilijk te herkennen vogels De redactie van *Dutch Birding* verzoekt vogelfotografen om foto's en dia's van zeldzame vogels op te sturen naar haar fotografisch redacteur, René Pop (Floris Burgwal 54, 2907 PH Capelle aan de IJssel, 010-508879). Dit onder meer ten behoeve van de rubriek 'Recente meldingen'. Ook foto's en dia's van moeilijk te herkennen soorten en ondersoorten zijn van harte welkom. Deze kunnen bijvoorbeeld gebruikt worden voor de illustratie van herkenningsartikelen. Alle ontvangen foto's of kopieën ervan zullen in het *DB*-archief worden opgenomen. De redactie dankt iedereen bij voorbaat voor zijn medewerking.

Vogelen op Terschelling in september-oktober 1984 Tijdens de twee vogelweken door de Stichting Dutch Birding Association van 28 september tot en met 12 oktober 1984 op Terschelling Fr georganiseerd werden, zijn in totaal 156 vogelsoorten gezien. De hoogtepunten werden dit jaar gevormd door twee Bosgorzen *Emberiza rustica* (op 6 oktober een in de Hoornerkooi en op 8 oktober een te Oosterend) en een Dwerggors *E pusilla* (van 28 september tot 4 oktober in een maïsveld bij het Bosje van Jollema). Verder werden de volgende zeldzame en interessante vogels waargenomen: diverse Grauwe *Puffinus griseus* en Noordse Pijlstormvogels *P puffinus,* een Krooneend *Netta rufina* (op 2 oktober langs Oosterend aan Zee), een late Wespendief *Pernis apivorus* (op 3 oktober boven Oosterend), een Morinelplevier *Charadrius morinellus* (op 8 oktober te Oosterend aan Zee), diverse Middelste *Stercorarius pomarinus* en een juveniele Kleinste Jager *S longicaudus* (op 6 oktober langs Midsland aan Zee), minstens twee Grote Burgemeesters *Larus hyperboreus* (op 4 oktober een tweede basisvogel = wintervogel te West-Terschelling en op 7 oktober weer een tweede basisvogel tussen Halfweg en Hee, en op 6 oktober een eerste basisvogel langs Oosterend aan Zee), twee Grote Piepers *Anthus novaeseelandiae* (op 10 oktober een bij het begin van de Stuifdijk en een te Oosterend), twee Bladkoninkjes *Phylloscopus inornatus* (op 3 oktober een bij Hoorn en op 4 oktober een in het Bosje van Jollema), een Buidelmees *Remiz pendulinus* (op 11 oktober in de Kroonspolders), enkele Grauwe Klauwieren *Lanius collurio,* een Klapekster *L excubitor,* twee Goudvinken *Pyrrhula pyrrhyla* (op 3 oktober te Oosterend) en drie Ortolanen *E hortulana* (op 9 oktober bij het begin van de Stuifdijk). Bovendien werden er opvallend veel IJsgorzen *Calcarius lapponicus* waargenomen.

118 Grauwe Klauwier *Lanius collurio* in juveniel kleed, Terschelling, Friesland, oktober 1984 *(René van Rossum).*

Vogelen op Terscheling in oktober 1985 Van vrijdag 4 oktober tot en met vrijdag 18 oktober 1985 vinden de twee door de Stichting Dutch Birding Association georganiseerde vogelweken op Terschelling Fr plaats. Er zullen voor deze periode een aantal appartementen in Oosterend worden afgehuurd. De deelnamekosten per persoon bedragen voor één week *f* 75,00 en voor twee weken *f* 150,00. Deelname staat alleen open voor DBA-begunstigers. Men dient zich vóór 1 maart 1985 *schriftelijk* op te geven bij Peter de Knijff (Stichting Dutch Birding Association, Postbus 473, 2400 AL Alphen aan den Rijn). Het zal dit jaar *niet* mogelijk zijn om tijdens de weekeinden of andere dagen extra personen onder te brengen. Dit omdat het aantal af te huren appartementen afhankelijk zal zijn van het aantal aanmeldingen. Het is uiteraard mogelijk om zelf slaapgelegenheid te reserveren. Hiervoor kan men zich wenden tot de VVV Terschelling (Willem Barentszkade 19a, 8881 BC West-Terschelling, 05620-3000.

aankondigingen

Enkhuizer almanak 1985 Het is niet algemeen bekend dat de *Enkhuizer almanak* voor vogelaars waardevolle informatie bevat. Dit geldt in het bijzonder voor de dagtafels van de watergetijden. Hierin staan de tijden van hoogwater vermeld voor een groot aantal plaatsen in het Delta- en Waddengebied. De *Enkhuizer almanak* 1985 kost slechts *f* 4,75 en is verkrijgbaar bij de boekhandel.

The birdwatcher's yearbook and diary 1985 The recently published *The birdwatcher's yearbook and diary 1985* (edited by John E Pemberton) is, like the previous editions, a useful book. It contains much information, not only relevant to birdwatching (or birding?) in Great Britain and Ireland but also to that in continental Europa. This especialy applies to the section on books and articles and to the international directory (with the names and addresses of a large number of bird organizations). Also a series of short papers is included. The account of the *Country Life* International Birdwatch 1984 is of special interest to Dutch readers. The 1985 edition of *BYB* costs UK £ 6.95 and can be ordered from the publisher, Buckingham Press (Rostherne, Hall Close, Maids Moreton, Buckingham MK18 1 RH, UK).

Hellenic Ornithological Society Bulletin In July 1984 the first issue of the *Hellenic Ornithological Society Bulletin* has been published. It contains a number of short papers and notes, eg on the birds of Sifnos, and on the status of Little Owl *Athene noctua* in the north-eastern and south-western Cyclades. All contributions in this 15-page issue are in English. The annual subscription rate to this new quarterly amounts UK £ 2.50. This should be sent, preferably by International Money Order, to the HOS (PO Box 640 52, 157 01 Zographos, Greece). It is also possible to join the society. This by paying an extra £ 2.50. In this way, its bird protection and nature conservation work is supported. The HOS was founded in 1982.

Trekvogels In 1984 is het driemaandelijkse tijdschrift *Trekvogels* van start gegaan. Deze uitgave van de Zeetrekwaarnemers Scheveningen, Vogelgroep Vlietland en Tellers Wassenaarse Duinen stelt zich ten doel de resultaten te publiceren van vogeltrekonderzoek in de regio 's-Gravenhage Zh en elders. De eerste nummers maken een verzorgde indruk. Ze bevatten interessante artikelen, onder meer over de najaarstrek van de Houtsnip *Scolopax rusticola* (door Adri Remeeus), de steltloperslaapplaats op Vlietland Zh (door Sjaak Schilperoort) en over de opbouw en dynamiek van de trek van de Visdief *Sterna hirundo* (door Frank Jansen).

Het tijdschrift bevat ook een rubriek 'recente waarnemingen' (waarvan de samenstelling in handen is van Frank van der Meer). Voor een abonnement op *Trekvogels* kan men zich wenden tot Ben Haase (Willem Kuijperstraat 68, 2584 XX Scheveningen). De abonnementsprijs voor 1985 bedraagt *f* 17,50.

Vogelkalender Reeds jarenlang slaagt de Stichting Het Vogeljaar erin een 14-daagse vogelkalender van hoge kwaliteit uit te geven. Die voor 1985 vormt hierop geen uitzondering. Zowel aan de 25 kleurenplaten (afkomstig van 10 vogelfotografen) als aan de bijbehorende teksten (door Henk J Lichtenbeld en Jaap Taapken) is weer veel zorg besteed. Veel lezers van *Dutch Birding* zullen vooral de opnamen weten te waarderen van een aantal strandlopersoorten (waaronder de Bonapartes Strandloper *Calidris fuscicollis).* De *Vogelkalender 1985* kan men bestellen door *f* 13,50 over te maken op postrekening 4325 ten name van de penningmeester van het Kalenderfonds te Bennekom Gld. De kalender is ook verkrijgbaar in België door overmaking van BF 250 op postrekening 000-0449595-97 ten name van het Coördinatie Comité voor de Bescherming van de Vogels (Durentijdlei 14, 2130 Brasschaat, België). Er is ook een franstalige uitgave. Voor inlichtingen kan men zich wenden tot Wim A Werkman (Bellaertsstraat 16, 6721 WB Bennekom, 08389-7024).

Vogelonderzoek in buitenland Regelmatig verblijven door particulieren of universiteiten georganiseerde expedities in het buitenland om vogelonderzoek te verrichten. De International Council for Bird Preservation *ICBP* zou het bijzonder toejuichen indien deze expedities zich meer zouden richten op de bestudering van onderwerpen welke óók van belang zijn voor de vogelbescherming. Om dergelijk onderzoek te bevorderen heeft de ICBP besloten een 'expeditiewedstrijd' uit te schrijven. Expedities met een vogelbeschermingsgericht onderzoeksprogramma kunnen meedingen naar de twee geldprijzen van elk US $ 1000,00. Geïnteresseerden kunnen een wedstrijdformulier en toelichting aanvragen bij de ICBP (219c Huntingdon Road, Cambridge CB3 ODL, UK). De toelichting is een 30 bladzijden tellend drukwerk en bevat informatie, contactadressen en tips over het opzetten van expeidites. De aanvragen dienen vergezeld te zijn van UK £ 2,00.

varia

Kelp Gull: future addition to western Palearctic list? Most surprisingly, Kelp (or Dominican or Southern Black-backed) Gulls *Larus dominicanus* were found breeding in Senegal. In June 1980 a nest (with two eggs) was discovered on an islet at the mouth of the Saloum, and in May 1983 another one (with only one egg) on a nearby island. Moreover, in May 1983 three definitive (= adult) specimens were observed (and two of them photographed) at a lake near Dakar. For more information (including a photograph of the 1980 pair), see *Alauda* 52: 177-188, 1984.

The Senegalese records of Kelp Gull strongly indicate that this southern hemisphere bird is involved in a highly remarkable northward range expansion. It is therefore not unreasonable to assume that this gull will show up in the western Palearctic in the (near) future. Even breeding can not be excluded (for instance, in the Bank d'Arguin area, Mauritania. It resembles Lesser Black-backed Gull *L fuscus*. Definitive-plumaged birds can be disringuished from Baltic Lesser Black-backeds *L f fuscus* by their larger size, darker iris, duller legs and a wider white trailing edge to wing (for more detailed differences, one should consult P Harrison, 1983, *Seabirds: an identification guide,* Beckenham).

verzoeken

Whooper Swans with colour rings In the summer of 1984 Whooper Swans *Cygnus cygnus* moulting on the east coast of Iceland were marked with a PVC neck ring. The birds are expected to be resighted mainly in Great Britain and Ireland but some may reach continental Europa. the rings are yellow and bear a code of two black letters (eg AA or AB) read vertically and repeated four times. The same code is repeated on a yellow PVC ring on the left leg. The right leg carries a metal ring of the Icelandic Museum of Natural History. It is hoped that anyone who sees a colour ringed Whooper Swan, will report the details (such as date, locality and letter code) to Arnthór Gardarsson (Liffraedistofnun háskólans, Grensásvegi 12, 108 Reykjavík, Iceland). Those submitting records will receive annual interim reports on resightings.

Geelpootmeeuwen met kleurringen Om een beter inzicht te krijgen in het voorkomen van de Geelpootmeeuw *Larus cachinnans* in België (en elders in westelijk Europa), worden vanaf 1984 vogels van één of meer kleurringen voorzien. De gebruikte kleuren zijn groen, rood, wit en zwart. Elke vogel wordt tevens voorzien van een aluminium ring links of rechts boven de tarsus. Men wordt verzocht alle waarnemingen en vondsten van gekleurringde Geelpootmeeuwen op te sturen naar D de Mesel (Bosstraat 89, 9310 Lede, België). Men gelieve bij toezending datum, plaats, ringcombinatie, leeftijd (of beschrijving van verenkleed) en eventuele andere gegevens te vermelden. Alle inzenders ontvangen de ringgegevens van de gemelde vogel.

Photographs of skuas For a paper on the identification of skuas *Stercorarius* (to be published in *Vår Fågelvärld),* Klaus Malling Olsen (Harsdorffsvej 1A, 1874 København V, Denmark) needs photographs of juvenile and predefinitive (= immature) Pomarine *S pomarinus,* Arctic *S parasiticus* and Long-tailed Skua *S longicaudus.* Please indicate whether the photographs should be returned or not (and if so when). KMO is also interested in receiving comments on the identification of juvenile and predefinitive skuas.

recente meldingen

Dit overzicht van recente meldingen van zeldzame en interessante vogels in Nederland en Vlaanderen beslaat hoofdzakelijk de maanden *juli, augustus* en *september 1984.* De vermelde waarnemingen en gevallen zijn merendeels niet geverifieerd en het overzicht is niet volledig. De Nederlandse en wetenschappelijke namen en hun volgorde komen overeen met de 'Naamlijst van in België en Nederland waargenomen of vastgestelde vogelsoorten en hun ondersoorten' *(Wielewaal* 47: 363-376, 1981).

DUIKERS TOT VALKEN Een spectaculair schouwspel werd geboden door een **IJsduiker** *Gavia immer* in definitief wisselkleed (= volwassen zomerkleed) die van 5 tot 10 juli op de Waddenzee bij Texel Nh zwom. Jammer genoeg werd de vogel een maand later ernstig verzwakt aangetroffen op Terschelling Fr en is hij uiteindelijk op 19 september overleden in het Vogelcentrum De Horst te Bergen Nh; de balg wordt bewaard in het Zoölogisch Museum te Amsterdam Nh. **Vale Noordse Pijlstormvogels** *Puffinus puffinus mauretanicus* werden gezien te Scheveningen Zh op 8 augustus en te West-

[*Dutch Birding* 6: 148-152, december 1984]

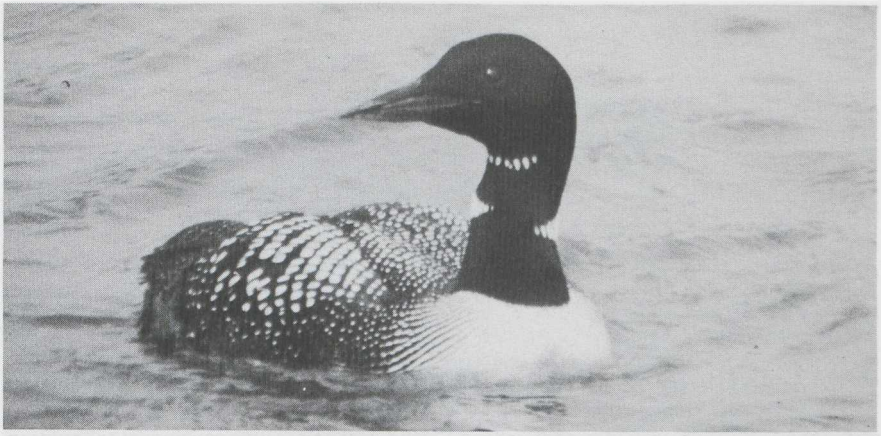

119 IJsduiker *Gavia immer,* Texel, Noordholland, juli 1984 *(Jan van 't Hof).*

kapelle Z op 15 september. Er waren weinig meldingen van de **Kuifaalscholver** *Phalacrocorax aristotelis.* **Kwakken** *Nycticorax nycticorax* werden aangetroffen te Hattem Gld van 1 tot 7 juli, te Poederlee A op 9 juli, in het Vlietland bij Leidschendam Zh op 23 juli en te Lier A op 22 september. De **Ralreiger** *Ardeola ralloides* van het Zwarte Water O werd op 4 juli nog gezien te Kampen O. Van 14 juli tot 30 augustus werd een exemplaar door vele 10-tallen vogelaars geobserveerd bij Alblasserdam Zh. **Kleine Zilverreigers** *Egretta garzetta* verbleven bij Antwerpen A op 1 en 17 juli (twee), te Borssele Z van 14 juli tot 12 augustus en in Het Zwin Wvl van half juli tot in ieder geval eind augustus. In de periode van 30 juli tot 12 september werden 20+ **Zwarte Ooievaars** *Ciconia nigra* gemeld. De beste gelegenheid om een vogel waar te nemen deed zich voor in Flevoland (Knardijk) waar van 17 tot 25 augustus maximaal vijf exemplaren pleisterden. Op Texel werd op 8 september tijdens de eendejacht een mannetje **Blauwvleugeltaling** *Anas discors* in eerste basiskleed (= winterkleed) geschoten; de vogel bevindt zich thans in de collectie van het Zoölogisch Museum te Amsterdam. Een paartje **Zwarte Wouwen** *Milvus migrans* broedde dit jaar in de Kop van Overijssel. Een mannetje **Steppekiekendief** *Circus macrourus* in tweede basiskleed was te bewonderen te Dudzele Wvl van 2 tot 4 september. De eerste **Ruigpootbuizerd** *Buteo lagopus* werd reeds op 12 augustus in Flevoland waargenomen. Er werden veel **Visarenden** *Pandion haliaetus* gezien. Van 21 tot 18 september werden op meer dan 10 verschillende plaatsen **Roodpootvalken** *Falco vespertinus* gemeld. Zo vlogen te Landsmeer Nh op 14 augustus vier exemplaren over (die overigens deel uitmaakten van een groep van 10 valken waaronder in ieder geval ook drie Torenvalken *F tinnunculus).* In september werden er vrij veel **Smellekens** *F columbarius* gezien.

120 Ralreiger *Ardeola ralloides,* Alblasserdam, Zuidholland, juli 1984 *(J W de Roever).*

RALLEN TOT ALKEN **Kraanvogels** *Grus grus* werden waargenomen te Waarloos A op 23 september (25) en te Wieringerwerf Nh op 24

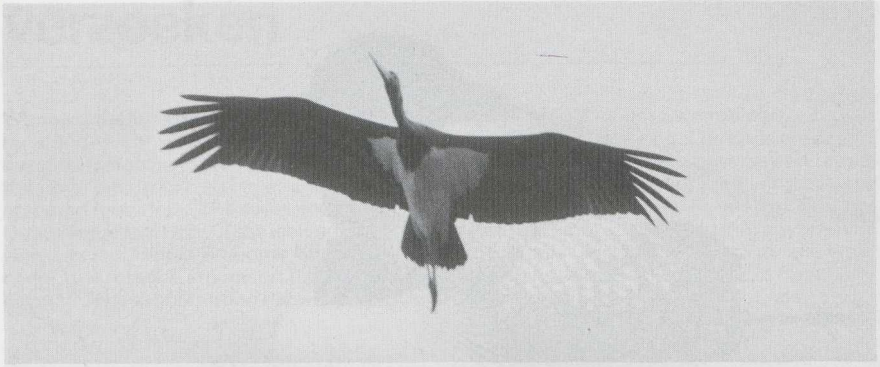

121 Zwarte Ooievaar *Ciconia nigra,* Knardijk, Flevoland, augustus 1984 *(René van Rossum).*

september (25). Een attractie voor talloze vogelaars was een **Steltkluut** *Himantopus himantopus* die van 9 tot 24 augustus rondstapte in de Keersluisplas Fl, Op 24 juli werd een exemplaar waargenomen te Wolphaartsdijk Z en rond 1 augustus drie boven Utrecht U. Een **Griel** *Burhinus oedicnemus* werd op 29 augustus langs de Brielsegatdam Zh aangetroffen. Veel vogelaars die tussen 18 en 27 augustus de vaak verre reis ondernamen naar het Amerlanderduin op de oostpunt van Terschelling, werden beloond met het zien van een mannetje **Woestijnplevier** *Charadrius leschenaultii* in definitief wisselkleed. Dit was het tweede geval voor Nederland. Het eerste was een vondst te Ouddorp op Goeree Zh op 20 juli 1977 *(Dutch Birding* 1: 56-57, 1979). Zowel in augustus als in september trokken in de kuststreek vrij veel **Morinelplevieren** *C morinellus* door. De eerste werden reeds waargenomen op 5 augustus bij Castricum Nh (drie groepjes) en te Santpoort-Zuid Nh (tweemaal één). Op 18 augustus werd te Oosterland op Duiveland Z een **Steppekievit** *Chettusia gregaria* gemeld. Bijzonder was de ontdekking van een **Witstaartkievit** *C leucura* die van 10 tot 16 juli en op 23 juli bij Petten Nh verbleef. Men kan zich overigens afvragen of dit niet de vogel van het Amsterdamsche Veld bij

122 Visarend *Pandion haliaetus,* AW-duinen, Noordholland, augustus 1984 *(Martijn de Jonge).*

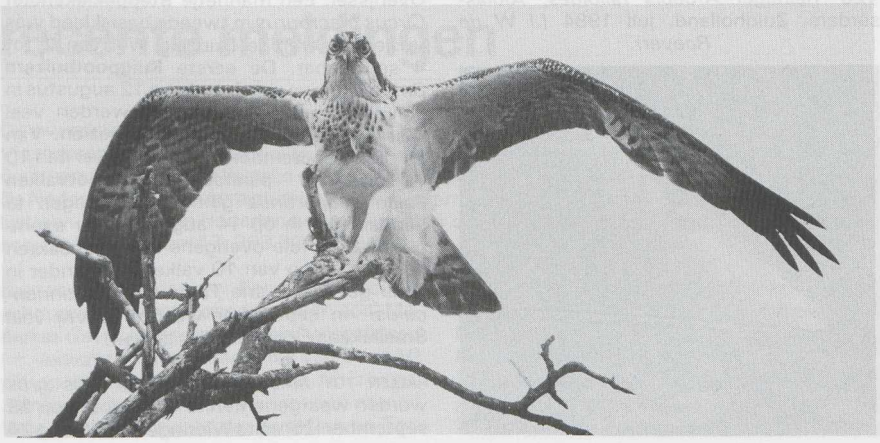

123 Smelleken *Falco columbarius,* Maasvlakte, Zuidholland, oktober 1984 *(Arie de Knijff).*

Klazienaveen D (10-15 juni) was. **Amerikaanse Gestreepte Strandlopers** *Calidris melanotos* waren er te Harlingen Fr (28 juli tot 2 augustus), in de Keersluisplas (19 augustus), te IJzendoorn Gld (9-11 september), op Vlieland Fr (18 september) en te Hoegaarden B (twee van 25 tot in ieder geval 29 september). Te Dudzele zou op 21 juli een **Breedbekstrandloper** *Limicola falcinellus* zijn gezien. Op 30 juli werd er een in de Lauwersmeer Gr geobserveerd. De **Blonde Ruiter** *Tryngites subruficollis* in defintief (= volwassen) kleed die van 27 augustus tot 12 september te Dudzele verbleef, trok grote belangstelling. Dit was het eerste geval van deze strandloper voor België. Van 2 tot 4 september viel het verblijf van de Blonde Ruiter samen met dat van de Steppekiekendief. Enkele vogelaars slaagden er bijna in ze samen in een kijkerbeeld te krijgen! Meldingen van **Poelsnippen** *Gallinago media* waren er te Overschie Zh (15 augustus), Terschelling (25 augustus), Lauwersoog Gr (5 september) en Dudzele (9 september). **Poelruiters** *Tringa stagnatils* verbleven bij Antwerpen (twee van 17 tot 25 juli), te Eemshaven Gr (28 juli tot 1 augustus) en te Klazienaveen (29 juli). Er werden **Kleinste Jagers** *Stercorarius longicaudus* gezien te Dudzele (8 september) Huizen Nh (9 september) en Katwijk aan Zee Zh (10 september). Te Scheveningen werd op 10 en 29 september een juveniele **Vorkstaartmeeuw** *Larus sabini* waargenomen. **Geelpootmeeuwen** *L cachinnans* waren aanwezig op de Maasvlakte Zh (minstens twee), te Gent Ovl (24+ van 5 tot 17 juli), te Lier (minstens drie van 10 juli tot 24 augustus), te Kats Z (12 augustus) en te Zeewolde Fl (12 augustus). Zoals ieder jaar waren er weer **Lachsterns** *Gelochelidon nilotica* te vinden op het Balgzand Nh (maximaal 20+). Verder waren er waarnemingen te Harelbeke Wvl (30 juli) en in Het Zwin (9 en 14 augustus). Tussen de Visdieven *Sterna hirundo* op de Hooge Platen in de Oosterschelde bij Breskens Z werd in juni en juli diverse malen een **Dougalls Stern** *S dougallii* waargenomen. Broeden kon echter niet worden vastgesteld. Dat hiervan mogelijk toch sprake is geweest, zou men misschien kunnen afleiden uit de aanwezigheid van een oude en een jonge Dougalls Stern in de haven van Vlissingen Z van 28 september tot 4 oktober. De Dougalls Stern van Het Zwin werd op 21 juli waarschijnlijk voor het laatst gezien. Op 2 juli werd te Lier een **Witwangstern** *Chlidonias hybridus* gemeld. Vanaf eind juli waren er **Witvleugelsterns** *C eucopterus* onder meer bij Antwerpen (minstens twee), Diemen Nh, Eijsden L, Flevoland (minstens zes), Lauwersmeer en Marken Nh. Uitzonderlijk vroeg (of laat?) was de waarneming van een **Kleine Alk** *Alle alle* op 8 juli bij Breskens.

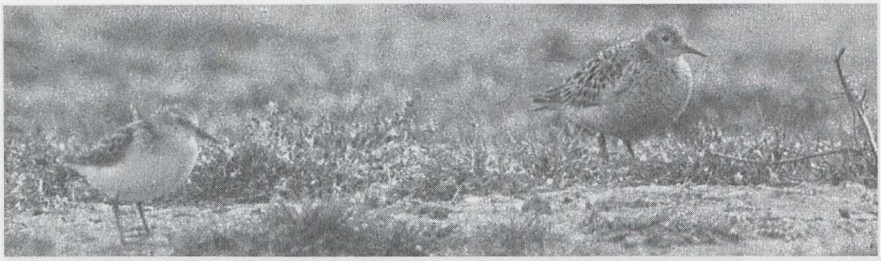

124 Blonde Ruiter *Tryngites subruficollis* en Kleine Strandloper *Calidris minutus*, Dudzele, Westvlaanderen, september 1984 *(Edward J van IJzendoorn)*.

GIERZWALUWEN TOT GORZEN Op 17 juli werd te Oorderen A een **Alpengierzwaluw** *Apus melba* gemeld. Er waren **Bijeneters** *Merops apiaster* op 29 juli te De Haan Wvl en Knokke Wvl. Op 7 juli zat er een **Hop** *Upupa epops* te Stein L en op 29 augustus een te Lier en een te Schoorl Nh. De eerste **Grote Piepers** *Anthus novaeseelandiae* verschenen op 25 september op de Maasvlakte en op 28 september in de HW-duinen Zh en te Katwijk aan Zee (twee). Er werden **Roodkeelpiepers** *A cervinus* waargenomen bij 't Bovenwater Fl en te IJzendoorn op 8 september en op de Afsluitdijk Nh op 29 september (drie). Alle vogels werden op grond van hun geluid gedetermineerd. Op 24 augustus werd op het Vogelringstation te Castricum een **Citroenkwikstaart** *Motacilla citreola* in eerste basiskleed gevangen. Dit was het eerste geval voor Nederland. Dat de zelfde vogel van 1 tot 8 september te zien was langs een infiltratiegeul in het duingebied, bleef een goed bewaard geheim. Op 15 augustus werd te Lelystad Fl een **Noordse Nachtegaal** *Luscinia luscinia* gevangen. Vanaf eind juli verbleven er **Waaierstaartrietzangers** *Cisticola juncidis* bij Antwerpen (drie), te Dudzele (twee), te Gentbrugge Ovl (twee), in de Lauwersmeer Fr (5 augustus), op de Maasvlakte, te Meetkerke Wvl, te Oostvoorne Zh (twee) en in Het Zwin. Op 17 augustus liet zich bij De Blocq van Kuffeler Fl een **Krekelzanger** *Locustella fluviatilis* uitvoerig bestuderen. Meldingen van **Waterrietzangers** *Acrocephalus paludicola* waren er te Lier op 2 en 6 augustus, en op de Maasvlakte op 18-19 augustus (twee). **Sperwergrasmussen** *Sylvia nisoria* verschenen in de tweede helft van augustus te Almere Fl, te Castricum, op de Maasvlakte (drie), op Terschelling (twee) en op Texel. In de laatste week van september waren er **Bladkoninkjes** *Phylloscopus inornatus* te Castricum, te Eemshaven, op het Muiderzand Fl (twee), te Scheveningen, op Terschelling en te Zeebrugge Wvl. Op diverse plaatsen werden **Kleine Vliegenvangers** *Ficedula parva* gezien. Zo waren er vogels te Bloemendaal Nh (17 en 23 september), te Camperduin Nh (twee op 29 september) en op de Maasvlakte (16 september). Op 27 september werd op het ringstation Overdinkel O een **Taigaboomkruiper** *Certhia familiaris* gevangen. De **Buidelmees** *Remiz pendulinus* is de laatste jaren een regelmatige verschijning geworden. Zo waren er nu onder meer waarnemingen te Lier (twee), in de Oostvaardersplassen Fl, langs het Schildmeer Gr (zes), in het Vlietland en langs het Zwarte Meer O *(c* 10 vangsten). In Midden-Friesland werden bovendien weer broedgevallen vastgesteld. Op Texel werd op 8 juli een **Kleine Klapekster** *Lanius minor* gezien. Van de **Roodkopklauwier** *L senator* waren er waarnemingen op Terschelling (25 augustus) en te Westkapelle (29-30 september). Op 15 augustus werd op Vlieland een **Rose Spreeuw** *Sturnus roseus* in definitief kleed geobserveerd. Een **Bosgors** *Emberiza rustica* werd op 17 september gevangen te Oostvoorne. Van 28 september tot 4 oktober zat er een **Dwerggors** *E pusilla* op Terschelling.

DANKZEGGING Hierbij danken wij alle vogelaars die de moeite hebben genomen hun waarnemingen (en die van anderen) aan ons te melden. Zonder hun hulp zou dit overzicht niet zo volledig geweest zijn.

J J (Han) Blankert, Staalwijkstraat 17, 2313 XP Leiden
Gerard H Steinhaus, Graaf Adolflaan 11-2, 3708 XA Zeist

To our foreign subscribers

It is time to renew your subscription!!!

Please fill out this form and send it as soon as possible to:
Stichting Dutch Birding Association,
Postbus 473,
2400 AL Alphen aan den Rijn
Netherlands

☐ I transferred the amount due to bank account 59270888 of the National Westminster Bank (25 Market Square, Dover CT16 1NQ, UK) in the name of Anton van IJzendoorn.

☐ The amount due has been transferred to postal giro account 4148343 in the name of the Stichting Dutch Birding Association (Alphen aan den Rijn).

☐ I enclose an Eurocheque.

☐ The amount due has been transferred to bank account 549332065 of the ABN Bank (Amsterdam) in the name of the Stichting Dutch Birding Association (Dutch currency only!).

☐ .....

The rate of an annual subscription to *DUTCH BIRDING* for foreign subscribers amounts to a minimum of DFL 35 or an equivalent in any currency at current exchange rates.

Name .....

Postal address .....

.....

Country .....

Comments .....

.....

dutch birding

editorial address
Dutch Birding, Postbus 5611, 1007 AP Amsterdam (020-235049).

editors
Arnoud van den Berg, Han Blankert, Kees Hazevoet, Edward van IJzendoorn, Dirk Moerbeek, Gerald Oreel & Rombout de Wijs.

photographic editor
René Pop.

photo acquisition
Jan Mulder, Verlengde Koepellaan 9a, 2061 VD Bloemendaal (023-274216).
René Pop, Floris Burgwal 54, 2907 PH Capelle aan de IJssel (010-508879).

lay out
Karel Mauer.

advertising
Dirk Moerbeek (02518-57844), Hans ter Haar (020-924240).

Dutch Birding (quarterly journal of the Stichting Dutch Birding Association with issues in March, June, September and December) publishes papers and notes on morphology and distribution and movements of birds in the Netherlands and Flanders and elsewhere in the Palearctic Region (and in other zoogeographical regions). It also publishes notes on behaviour of birds.

stichting dutch birding association

address
Stichting Dutch Birding Association, Postbus 473, 2400 AL Alphen aan den Rijn.

board
president: Edward van IJzendoorn; secretary: Peter de Knijff; treasurer: Gerard Steinhaus; remaining officers: Kees Hazevoet & Kees Tiemstra.

The rate of an annual subscription to *Dutch Birding* amounts to a minimum of DFL 27,50 (Netherlands) or BF 500 (Belgium and Luxembourg). Subscribers outside these countries should pay a minimum of DFL 35 or an equivalent amount in any currency at current exchange rates. The amount can be remitted to postal giro account 4148343 in the name of the Stichting Dutch Birding Association (Postbus 473, 2400 AL Alphen aan den Rijn). It can also be remitted to bank account 549332065 of the ABN Bank (Amsterdam), in the name of the Stichting Dutch Birding Association or to bank account 59270888 of the National Westminster Bank (25 Square Market, Dover, Kent CT16 1NQ, UK) in the name of Anton van IJzendoorn.

Information, subscriptions, changes of address, complaints and the like: Peter de Knijff, Stichting Dutch Birding Association, Postbus 473, 2400 AL Alphen aan den Rijn (01720-92186).

Copyright Stichting Dutch Birding Association 1984. The copyright of the photographs and drawings remains with the photographers and artists. ISSN 0167-2828.

Printed by Rob Stolk, Gerard Doustraat 16, 1072 VP Amsterdam.

dutch birding

jaargang 6 nummer 4 december 1984 *volume 6 number 4 December 1984*

artikelen

117 Steppearend te Someren in januari-februari 1984 *Edward J van IJzendoorn*
123 Citroenkwikstaart te Castricum in augustus-september 1984 *Dirk J Moerbeek, Hans Schekkerman & Q L (Rienk) Slings*

mystery photographs

130 Mystery photograph 14

mededelingen

131 Geelsnavelduiker uit 1882 in Natuurhistorisch Museum te Rotterdam *Ruud Schenk & Paul G Schrijvershof*
132 Dark lore in Snowy Plover *Julius A Kieser*
132 Visdieven in eerste wisselkleed te Harlingen *Joop Jukema*
133 Visdief met geheel rode snavel in mei *Joop Jukema*
134 Bolle's Laurel Pigeon and Laurel Pigeon on La Palma *Menno Huizinga*
135 Vocal behaviour of Grey-headed Woodpecker *C J (Kees) Hazevoet*
136 Influx van Baardgrasmus in Nederland in voorjaar van 1983 *Paul de Heer*
137 Ongewone zang van Tuinfluiter *C J (Kees) Hazevoet*
139 Plumages and bare parts of Desert Sparrow *Arnoud B van den Berg & J W (Jowi) de Roever*

notes on oriental birds

141 Status of Bar-headed Goose in India *Gerard L Ouweneel*

brieven

142 Head pattern of Broad-billed Sandpiper *Marc L J Herremans*
143 Range expansion of Citrine Wagtail *Michael G Wilson*
143 Canary Islands Stonechat on Fuerteventura *Jelle Scharringa*

dba-nieuws

144 DBA-vogeldag op 2 maart te Amsterdam
145 Foto's van zeldzame en moeilijk te herkennen vogels
145 Vogelen op Terschelling in september-oktober 1984
146 Vogelen op Terschelling in oktober 1985

aankondigingen

146 Enkhuizer almanak 1985
146 Hellenic Ornithological Society Bulletin
146 The birdwatcher's yearbook and diary 1985
146 Trekvogels
147 Vogelkalender
147 Vogelonderzoek in buitenland

varia

147 Kelp Gull: future addition to western Palearctic list?

verzoeken

148 Whooper Swans with colour rings
148 Geelpootmeeuwen met kleurringen
148 Photographs of skuas

recente meldingen

148 Recente meldingen: juli, augustus en september 1984 *J J (Han) Blankert & Gerard H Steinhaus*